

Kvinnofrids- barometern 2015

En undersökning av kommunernas arbete mot mäns
våld mot kvinnor och våld i nära relationer

April 2015

**uni
zōn**

Unizon samlar över 120 av landets kvinnojourer, tjejjourer och andra
stödverksamheter som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld.

www.unizon.se

Om Unizon

Unizon samlar över 120 kvinnojourer, tjejjourer, ungdomsjourer och jourer mot sexuella övergrepp. Den gemensamma visionen är ett jämställt samhälle fritt från våld. Jourerna stöttar, skyddar, förebygger och påverkar, utifrån en kunskap om våld, genus och makt.

www.unizon.se 08-642 64 01 | info@unizon.se
[@unizonjourer](https://www.facebook.com/unizonjourer) [#unizonjourer](https://www.facebook.com/unizonjourer) www.facebook.com/unizonjourer
Unizon, Ölandsgatan 49D, 116 63 Stockholm

Förord

I Kvinnofridsbarometern undersöker Unizon för första gången kommunernas ambitionsnivå och verksamhet i arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Vi har rankat kommunerna och skickar med en lista på uppmaningar för ett bättre kvinnofridsarbete. Genom årliga undersökningar kommer vi hålla ögonen på i vilken takt förbättringar sker och i vilken grad kommunerna prioriterar arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är ett av regeringens och riksdagens fyra jämställdhetspolitiska delmål. Det är ett kraftfullt och tydligt mål, som fört med sig statliga satsningar och mängder med regeringsuppdrag till nationella myndigheter. Samtidigt märker vi att satsningarna inte sipprar ned till kommunerna och de kvinnor och barn som utsätts för mäns våld.

För det är i landets 290 kommunerna våldet pågår dagligen. I varenda kommun, från Kiruna i norr till Trelleborg i söder, finns det män som hotar, kränker och misshandlar kvinnor i sin närhet. I varenda kommun finns hem i vilka barn tvingas uppleva pappas våld mot mamma. I varenda kommun måste det därför finnas rutiner och resurser för att stötta och skydda våldsutsatta kvinnor och deras barn, både akut och långsiktigt. Det gäller tillgång till en ny bostad, skolgång för barn på skyddat boende, insatser riktade mot förövaren, samt att säkra invånarnas tillgång till stöd och skydd av hög kvalitet. Det senare förutsätter ett formaliserat och långsiktigt samarbete med ideella jourer i egen eller närliggande kommun, samt att kommunen själv förstärker stödkedjan med egen verksamhet. Ett seriöst

kvinnofridsarbete kräver förutom insatser riktade till våldsutsatta kvinnor och barn, såväl som förövare, systematik i form av behovsanalyser, mål och uppföljning. Det kräver kompetens hos både chefer och ansvariga handläggare, samt prioritet och tydligt ledarskap från kommunens politiska ledning. I Kvinnofridsbarometern ställer vi frågor kring allt detta.

Vi hämtar vår kunskap om vad som utgör ett fungerande kvinnofridsarbete från forskning, statliga utredningar och inte minst från de 72 000 stödsamtal våra medlemsjourer har varje år. Unizons 120 kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer stöttar över 37 000 individer årligen. Över 1 100 kvinnor och 1 400 barn bor på våra jourernas skyddade boenden varje år.

Tack vare decennier av feministiskt påverkansarbete sker numera mycket av jourernas arbete i nära samarbete med eller på uppdrag av kommunerna. Det råder inte längre någon tvekan att det är just kommunerna som har ansvaret att säkerställa stöd och skydd, ett ansvar som oftast uppfylls i samarbete med de mest erfarna aktörerna på området - de ideella jourerna. Men än är kvinnofridsarbetet lågt prioriterat, något som konstaterades i myndigheten IVO:s nationella tillsyn 2014 och också bekräftas av resultaten i Kvinnofridsbarometern.

Nationella mål, riktlinjer och föreskrifter implementeras inte i tillräckligt hög grad och kommer inte våldsutsatta kvinnor och barn till del. Vår förhoppning är att Kvinnofridsbarometern ska vara till hjälp för att synliggöra både förbättringsområden och goda exempel för att föra kvinnofridsarbetet framåt.

Olga Persson
Generalsekreterare Unizon

Sammanfattning

Mäns våld ett problem i alla kommuner

I varenda kommun finns det män som hotar, kränker och misshandlar kvinnor i sin närhet. I varenda kommun finns hem i vilka barn tvingas uppleva pappas våld mot mamma. Våra 120 jourer har kontakt med 37 000 individer varje år, och över 1 100 kvinnor och 1 400 barn bor på Unizons jourers skyddade boenden varje år.

Kvinnofridsbarometern 2015 visar att kvinnofridsarbetet i många av landets kommuner varken är prioriterat eller strukturerat, samt att det är brist på insatser till kvinnor och barn, såväl om förövare. Detta trots att mäns våld mot kvinnor är ett av våra största samhällsproblem och regering och riksdag har satt ett tydligt mål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. De nationella satsningar på utbildningar och riktlinjer som gjorts återspeglas dock inte i kommunerna där våldet sker, och där ansvaret för stöd och skydd finns.

4

Kvinnofridsarbete utan mål och struktur

Fyra av tio kommuner har inte har analyserat förekomsten av våld i nära relationer och behovet av stöd och skydd i den egna kommunen, varken utifrån egna eller andras (t.ex. nationella) underlag, under de senaste fyra åren. Sex av tio kommuner uppger att det saknas mål för arbetet, och drygt hälften av kommunerna har inte gjort någon utvärdering under de senaste fyra åren. Även om åtta av tio kommuner har en politiskt beslutad handlingsplan för arbetet, är det bara drygt fyra av tio av dessa som har mätbara mål för arbetet, något som innebär att handlingsplanerna blir svår att följa upp.

Sex av tio kommuner avsätter inte särskilda öronmärkta ekonomiska medel mot våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor. 16 kommuner har varken en handlingsplan, mätbara mål, öronmärkta medel eller har gjort någon intern utvärdering de senaste fyra åren.

Svagt mandat och brist på fördjupad kunskap

Många kvinnofridshandläggare och samordnare har svagt mandat. Tre av tio befinner sig på lägsta beslutsfattande nivå (enhetsnivå). Samtidigt är det positivt att fyra av tio kommuner har ett kvinnofridsteam, vilket är bättre än enbart enskilda handläggare eller samordnare. Hos ungefär en sjuandedel av kommunerna, 34 stycken, finns dock inte någon av funktionerna.

Positivt är att sju av tio kommuner säkerställer att alla inom socialförvaltningen har grundläggande kunskap om mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer. Samtidigt uppger endast två av tio kommuner att samtliga handläggare ansvariga för kvinnofridsärenden gått fördjupade utbildning. I drygt var tionde kommun har ingen handläggare inom området gått fördjupad utbildning. Det är oroande då mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer inte heller ingår i grundutbildningen för socionomer. Nästan varannan socialchef saknar grundläggande eller fördjupande utbildning på området, vilket kan förklara frågans låga prioritet i många kommuner.

Kvinnor och barns rättigheter tillgodoses inte

Nästan två av tio kommuner uppger att de saknar särskild kompetens eller verksamhet som garanterar att barn som upplevt pappas våld mot mamma får rätt stöd och skydd, vilket är mycket oroande.

Skolgång

Drygt nio av tio kommuner saknar en skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende. Detta gäller både för- och grundskola. Under en given vecka i februari 2015 bodde uppskattningsvis 60 barn i skolpliktsålder på Unizons kvinnojourer. Det visar ett stickprov bland Unizons kvinnojourer med skydda boende. Drygt hälften av dessa barn missade skolan, tiden de varit borta var allt från några dagar till en hel termin. Det är kommunen som är ansvarig att säkra skolgången för barn som vistas i kommunen.

Bostad

Var fjärde kommun uppger att de inte ger våldsutsatta kvinnor stöd i att få tillgång till en egen permanent bostad. Detta är ett av de största hindren för kvinnor och barn som tvingats fly sitt hem på grund av en mans våld. Många kvinnojourer är fulla av kvinnor och barn som inget hellre vill än att flytta ut, men inte kan då deras position på den tuffa bostadsmarknaden är allt för svag. Kommunen är ansvarig att underlätta för dessa kvinnor och barn att få en ny bostad.

Rätt till stöd utan förövarens godkännande

En av fyra kommuner kräver felaktigt båda vårdnadshavarnas godkännande för att bevilja insatser, t.ex. stödsamtal till ett barn som upplevt pappas våld mot mamma. I ett stickprov uppger var tredje kvinnojour inom Unizon att de haft svårigheter det senaste året med förövare som motsatt sig stöd och hjälp till barnet.

Våldet upphör inte förrän förövaren slutar slå

Tre av tio kommuner genomför inga åtgärder alls för att motivera förövare till att delta i beteendeförändrande insatser, t.ex. förövarbehandling. Tre av tio genomför insatser, men utan en modell/metod. Fyra av tio genomför insatser utifrån en modell, vilket tyder på ett strukturerat arbete.

Kvinno- och tjejjourerna värderas högt, men stöds inte tillräckligt

Åtta av tio kommuner använder sig av ideella kvinnojourer, den mest erfarna aktören på området, för att ge skydd och stöd åt våldsutsatta kvinnor. Två av tre kommuner uppger att kvinno- eller tjejjouren har en helt avgörande eller stor betydelse för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Trots detta har två av tre av våra jourer inte tillfrågats av sin kommun att komma med kommentarer eller förslag på kommunens utformning av mål, handlingsplan eller utvärdering av arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

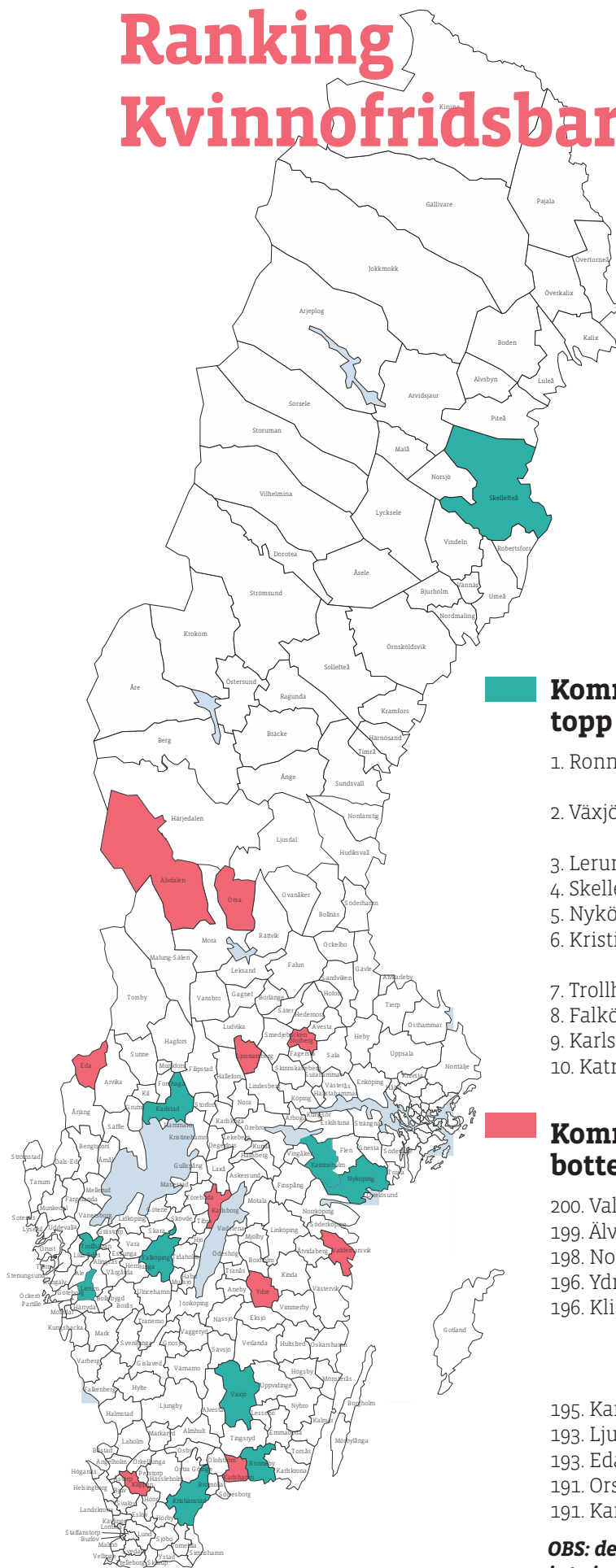
Var tredje kommun saknar skriftlig överenskommelse med en ideell kvinnojour, vilket gör samarbetet otryggt. Två av tre kommuner ger beslut om finansiering endast ett år i taget. Nära var sjunde kommun finansierar ingen kvinnojour.

Sex av tio kommuner anser att kvinno- och tjejjourerna fyller en funktion som kunskapskälla, respektive stöd till våldsutsatta kvinnor, barn och unga. Det senare är för kvinnojourerna en integrerad men svårfinansierad del av det skyddade boendet. Att det är svårt att få stöd för verksamheten i sin helhet syns på stödet till tjejjourer och ungdomsjourer vilka inte har skyddat boende men arbetar stödjande, förebyggande och kunskapspridande. Fyra av tio av Unizons tjej- och ungdomsjourer får noll kronor i bidrag från kommunen.

Ranking Kvinnofridsbarometern

Undersökningen har resulterat i en ranking av kommunerna, baserat på en sammanräkning av svaren utifrån ett i förhand bestämt poängssystem.

För hela listan se bilaga längre bak i rapporten.
Sidan 35

Kommuner topp 10

1. Ronneby
2. Växjö
3. Lerum
4. Skellefteå
5. Nyköping
6. Kristianstad
7. Trollhättan
8. Falköping
9. Karlstad
10. Katrineholm

Kommuner botten 10

200. Valdemarsvik
199. Älvdalen
198. Norberg
196. Ydre
196. Klippan
195. Karlshamn
193. Ljusnarsberg
193. Eda
191. Orsa
191. Karlsborg

Unizonjour i kommunen

- Ronneby kvinnojour,
Tjejjouren Rut
Kvinnojouren Blenda,
Ungdomsjouren Animo
-
-
Kvinnojouren Mira
Kristianstad kvinnojour,
Tjejjouren Lotus
-
Kvinnohuset Tranan
-
Kvinn- och tjejjouren
Miranda

Unizonjour i kommunen

- -
-
-
Helsingborgs kvinnojour,
Kvinnojouren i Höganäs
och Skyddsjouren i
Ängelholm
Karlshamns kvinnojour
-
-
-
-

OBS: det är kommunernas arbete som rankats, inte jourerna.

Innehåll

Begrepp	8
Metod	9
1 Stöd och skydd	10
1.1 Fyra av tio kommuner saknar kartläggning och behovsanalys	10
1.1.1 Avsaknaden av behovsanalys innebär fullbelagda jourer	11
<i>Faktaruta:</i> Rekommenderade utgångspunkter för kommunernas behovsanalys	11
1.2 Åtta av tio kommuner använder sig av ideella kvinnojourer för att kunna ge skydd och stöd åt våldsutsatta kvinnor	11
1.2.1 Osäkerhet och missförstånd av insatsen skyddat boende	12
1.3 Den ideella jouten fyller många funktioner åt kommunen	13
1.4 En av fyra kan ge skydd och stöd utifrån samtliga särskilda behov	14
<i>Faktaruta:</i> Nära sju av tio har kompetens eller verksamhet som garanterar att stöd och skydd beaktar särskilda behov för kvinnor i missbruk	15
<i>Faktaruta:</i> Skydd och stöd till våldsutsatta papperlösa och asylsökande kvinnor och deras barn	15
1.5 Många våldsutsatta fastnar på det skyddade boendet då de inte får en ny bostad	16
<i>Faktaruta:</i> Våldsutsatta blir bostadslösa	16
1.6 Förebyggande arbete i nära hälften av kommunerna	16
1.7 Var tredje kommun genomför inte åtgärder för att motivera förövare till beteendeförändring	17
1.8 Kortsiktig finansiering i två av tre kommuner	17
<i>Faktaruta:</i> Kortsiktig, bristfällig och osäker finansiering	18
1.9 Behov av formaliserat samarbete	19
1.9.1 Sex av sju saknar överenskommelse med tjejjour	19
1.9.2 Tjejjourerna står utan ekonomisk bas	20
<i>Faktaruta:</i> Fyra av tio tjej- och ungdomsjourer får 0 kronor i bidrag	20
1.9.3 Varierande kvalitet på överenskommelse med kvinnojourer	20
1.9.4 Små kommuner har överenskommelser med grannkommuner	22
1.9.5 Många kommande överenskommelser	22
Uppmaningar	23
2 Barn som upplever våld	24
2.1 Var sjunde kommun kan inte garantera stöd och skydd för barn som upplever våld	24
2.2 Nio av tio kommuner saknar rutiner för att säkra skolgången för barn	25
<i>Faktaruta:</i> Vartannat barn i skyddat boende utan skola	25
2.3 Var femte kommun kräver felaktigt förövarens godkännande för insatser till barnet	26
Uppmaningar	26
3 Kompetens, resurser och prioritet	27
3.1 Tre av fem kommuner avsätter inte ekonomiska resurser till våld i nära relationer	27
3.2 Fyra av tio handlingsplaner saknar mätbara mål	28
3.3 Fyra av tio kommuner har utvärderat sitt arbete men oftast utan samråd av kvinnojourer eller tjej- och ungdomsjouten	29
3.4 Hälften av socialcheferna saknar utbildning om våld	29
3.5 En av sex kommuner saknar helt en funktion för kvinnofridsarbete	30
3.6 Två av tre kommuner saknar permanent kvinnofridsamordnare	30
3.7 Majoriteten av kvinnofridsamordnare på förvaltningsnivå	31
3.8 Nära fyra av tio saknar rutin för att ställa frågor om våld inom socialtjänsten	32
3.9 Sju av tio säkerställer att alla medarbetare har grundläggande kunskaper	33
3.10 Två av tio kvinnofridshandläggare har gått fördjupade utbildningar	33
Uppmaningar	34
Källförteckning	35
Ranking för Sveriges kommuner	36
Metod för rangordning	39
Betygskriterier	40

Begrepp

Kvinnofrid	Ett samlingsbegrepp för kvinnors rätt till frihet från mäns våld i nära relationer utifrån en förståelse om makt- och genusstrukturer. Härstammar från lagstiftningen om kvinnofridskränkning.
Grov kvinnofridskränkning	4 kap. 4 a § brottsbalken Den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4, 6 eller 12 kap. eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en närstående eller tidigare närstående person, döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för grov fridskränkning till fängelse i lägst nio månader och högst sex år. Har gärningar som anges i första stycket begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff. Lagen faller under allmänt åtal. Det betyder att åklagaren väcker talan åt samhällets räkning och kan göra det utan att kvinnan själv behöver anmäla brottet.
Mäns våld mot kvinnor	Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet. Alla former av våld, så som ovan, mellan närstående i både heterosexuella och samkönade relationer och andra släktrationer.
Våld i nära relationer	Alla former av våld, så som ovan, mellan närstående i både heterosexuella och samkönade relationer och andra släktrationer.
Barn som upplever våld	Barn som hört eller sett mamma bli psykiskt, sexuellt eller fysiskt våldsutsatt av pappa eller styvpappa. 77 procent av barnen befinner sig i samma rum eller till och med i förälderns famn när pappa slår mamma ¹ . Denna term används för att tydliggöra barnets fysiska och psykiska nästintill direkta upplevelse av våldet. I lagstiftningen används termen bevittna våld.
Barnmisshandel	När en vuxen person direkt utsätter ett barn för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar, eller försummar att tillgodose barnets grundläggande behov.
Skyddat boende	Boendeinrättning som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser, enligt Socialstyrelsen.
Kvinnjour	Verksamhet som arbetar med att ge skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor, barn och i vissa fall män, utifrån ett bemötande baserat på ett makt- och genusperspektiv.

1. Barn som bevittnat våld mot mamma - en studie om kvinnor och barn som vistas på kvinnojourer i Göteborg, Almqvist, K & Broberg, A, Göteborg: Göteborg stad: 2004.

Tjejjour	Verksamhet som arbetar med att stötta och stärka unga som definierar sig som tjejer, utifrån ett bemötande baserat på ett makt- och genusperspektiv.
Ungdomsjour	Verksamhet som arbetar med att stötta och stärka unga oavsett kön, utifrån ett bemötande baserat på ett makt- och genusperspektiv.
Kvinnofridsamordnare	Kan också kallas kvinnofridsstrateg, samordnare för våld i nära relationer, familjefridssamordnare eller liknande. Funktion inom kommunen med ansvar att samordna kvinnofridinsatser.
Inriktningsbeslut	Ett beslut som indikerar hur ett verksamhetsområde ska utföras framåt i tiden och som ger förvaltningen möjlighet att jobba vidare med detaljerna.
Socialtjänstlagen	Ramlag som reglerar kommunernas ansvar inom socialtjänstverksamhet. Kap 5 § 11 stadgar kommunernas ansvar att ge stöd och hjälp för våldsutsatta kvinnor och deras barn.

Metod

Kvinnofridsbarometern bygger på en enkät till landets 290 kommuner som skickades ut i slutet av november 2014. Frågorna arbetades fram av en projektgrupp bestående av medarbetare på Unizon. I gruppen deltog även Agenda PR och Spira utvärdering som genomförde undersökningen.

Webbenkäten skickades till kommunernas registratorer, som uppmanades att vidarebefordra undersökningen till den som är högst ansvarig för frågor som rör kvinnofrid. Enkäten skickades via mejl den 27 november. Den 12 och 18 december skickades påminnelser ut till alla respondenter som ännu inte svarat. Svarstiden förlängdes därefter till den 23 januari, och 14 och 22 januari skickas två ytterligare påminnelser ut.

202 kommuner har besvarat enkäten, vilket ger en svarsfrekvens på 70 procent. Några specifika gemensamma nämnare mellan de kommuner som inte svarat på enkäten har inte kunnat identifieras och både stora och små kommuner har deltagit. Kommuner från såväl storstadsregioner som landsbygd ingår, och den geografiska spridningen över Sverige är god.

200 kommuner har svarat på minst 12 av de totalt 17 frågorna och har rangordnats utifrån de poäng de erhållit på respektive fråga. Metoden för hur rangordningen genomförts beskrivs i kapitlet Metod för rangordning.

Kvinnofridsbarometern innehåller frågor om hur arbetet är organiserat, arbetssätt, insatser, förebyggande åtgärder och kompetens inom förvaltningen. En granskning på plats i kommunerna där varje enskilt område kontrolleras skulle kunna ge en delvis annorlunda bild, men resultaten i undersökningen bedöms vara relevanta att använda för att ge en bild av kommunernas arbete med kvinnofrid i Sverige idag.

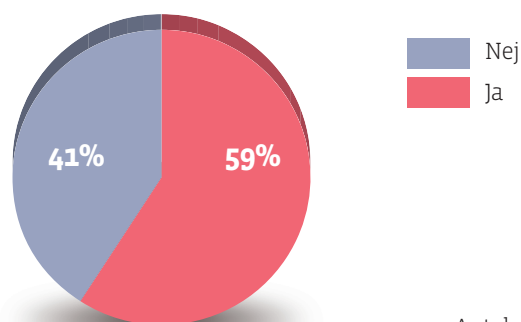
Stöd och skydd

Våldsutsatta personers behov av skydd och stöd varierar från individ och situation. Ibland är skyddsbehovet akut, medan det i andra fall kan uppkomma ett behov av stödsamtal långt efter till exempel en våldtäkt. I andra fall talar den våldsutsatta kvinnan inte svenska eller har en funktionsnedsättning som gör att ett eventuellt skyddat boende måste vara t.ex. rullstolsanpassat. För att kunna täcka alla olika behov är det av fördel att kommunerna specialiserar sig på ett område och sedan samverkar över kommungränserna för att kunna erbjuda stöd och skydd som är anpassat efter enskilda individers behov. Det är då också viktigt att ha med olika tidsperspektiv, alltifrån ett förebyggande arbete till vad som händer efter utflytt från ett skyddat boende till en eventuell ny bostad.

1.1 Fyra av tio kommuner saknar kartläggning och behovsanalys

För att kunna garantera våldsutsatta kvinnor, barn och vissa fall män stöd och skydd är det nödvändigt att ha kännedom om förekomsten av våldet och vad för typ av behov de utsatta kan ha. Trots det svarar fyra av tio (41,5 procent) kommuner att de inte gjort någon behovsanalys, varken utifrån egna eller andra aktörers underlag. Resultatet visar att många kommuner bryter mot Socialstyrelsens föreskrifter om våld i nära relationer på denna punkt².

Har ni under de senaste fyra åren, utifrån egna eller andras underlag, analyserat förekomsten av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt behovet av stöd och skydd i kommunen?

Antal svarande: 200

3 kap. 7 § Socialnämnden ska analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta och barn som bevittnat våld svarar mot behoven i kommunen, **SOSFS 2014:4**

2. SOSFS 2014:4, Föreskrifter och allmänna råd, Våld i nära relation, Stockholm: Socialstyrelsen; 2014

1.1.1 Avsaknaden av behovsanalyser innebär fullbelagda jourer

Avsaknaden av behovsanalyser skapar betydande problem i form av till exempel platsbrist på skyddade boenden. Unizons kvinnojourer tvingades neka två av tre (65 procent) våldsutsatta kvinnor plats på det skyddade boendet under 2014. Totalt rörde det sig om minst 2 133 kvinnor. Troligtvis rör det sig om minst lika många eller ännu fler barn. I Unizons statistik syns 872 barn, men i många fall då en kvinna avvisas statistikförs inte eventuella barn, därför är siffran i underkant. Behovsanalyser hade sannolikt visat att bostadsbristen är en bidragande faktor till ökad platsbrist, eftersom kvinnor och deras barn tvingas att stanna längre tid i det skyddade boende i väntan på en ny bostad.

Rekommenderade utgångspunkter för kommunernas behovsanalyser

Det är avgörande att kommunen genomför en behovsanalys som tar upp faktorer som uppskattar hur många platser och nätter i ett skyddat boende samt behov av stödsamtal, rådgivning och praktisk hjälp i vardagen som kommunens invånare kan ha för att kunna garantera skydd och stöd. Behoven för de kvinnor, barn och män som utsatts för våld i nära relationer, men som inte bor på skyddat boende bör också ingå i analysen. Därtill är det viktigt att den innehåller en prognos för hur behoven kan komma att ändras över tid och uppdateras årligen för att säkra upp framtida behov. Ett offentligt frågeformulär i Brottförebyggande rådets (Brå) rapport *Brott i nära relationer*³ finns tillgängligt som utgångspunkt för kommunernas analys. Det går också för enskilda kommuner att bryta ner nationell statistik från rikstäckande rapporter så som den ovan nämnda eller rapporten *Våld och hälsa*⁴ av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK).

1.2 Åtta av tio kommuner använder sig av ideella kvinnojourer för att kunna ge skydd och stöd åt våldsutsatta kvinnor

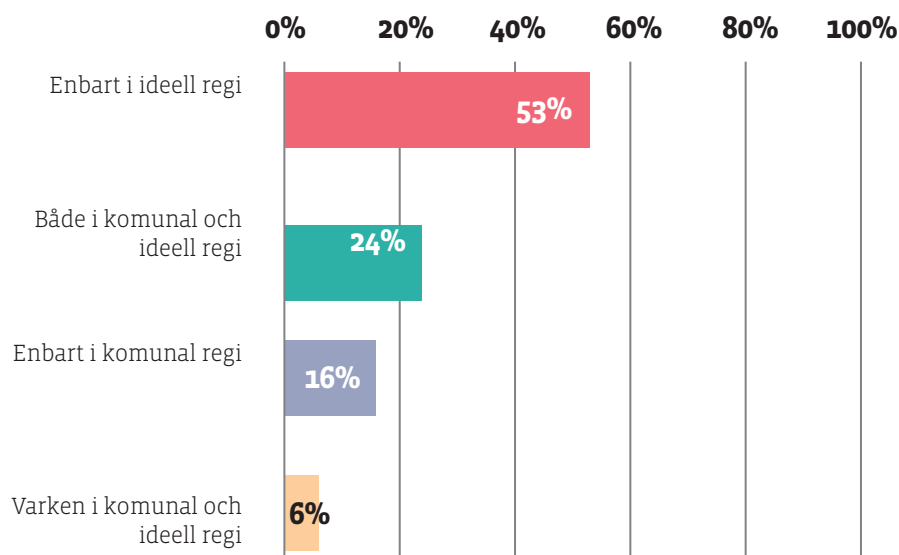
Majoriteten (53 procent) av kommunerna använder uteslutande ideellt drivna skyddade boenden för våldsutsatta kvinnor och barn som upplevt våld. Ytterligare 24 procent kompletterar skyddat boende i ideell regi med ett kommunalt skyddade boende för att kunna täcka behovet. Det innebär att totalt använder sig 77 procent, nästan åtta av tio, av kommunerna skyddat boende i ideell regi. Sex procent av kommunerna erbjuder överhuvudtaget inget skyddat boende åt kommunens invånare.

Sett i ljuset av den utbredda användningen av skyddat boende i ideell regi och att de allra flesta kommuner uteslutande förlitar sig på jourernas tillhandahållande av insatsen är det inte förvånande att två av tre (68,3 procent) kommuner svarar att den ideella kvinnojouren och/eller tjej- och ungdomsjouren har helt avgörande eller stor betydelse för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer inom kommunen. Övriga svarar att den lokala eller närliggande kvinnojouren och/eller tjej- och ungdomsjouren har viss eller begränsad betydelse.

3. *Brott i nära relationer*, Stockholm: Brottsförebyggande rådet, 2014:8.

4. *Våld och hälsa. En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. Uppsala; Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK. 2014.

Vilka av följande insatser (skyddat boende) erbjuder kommunen våldsutsatta kvinnor?

Antal svarande: 202

1.2.1 Osäkerhet och missförstånd av insatsen skyddat boende

Definition av skyddat boende som Socialstyrelsen tog fram i sin vägledning *Fristad från våld 2013*⁵ understryker att utöver sängplats innefattar insatsen andra typer av stöd, till exempel samtalsstöd och rådgivning. Tillräcklig bemanning och kvalificerad personal med kunskap i våld lyfts också fram som viktigt och att stödet bör vara differentierat. Beroende på skyddsgraden kan bemanning vara lämpligt från några timmar per dag till dygnetrunt. Flera av kommunernas kommentarer visar på missförstånd av definitionen skyddat boende där många tror att dygnetruntbemanning eller tillståndsprövning enligt HVB är nödvändigt. Undersökningar⁶ och tillsyn⁷ har visat på kvinnojourernas goda kvalitet av stöd och skydd på deras skyddade boenden, och att det där bedrivs ett kunskapsbaserat och kvalitativt arbete som är anpassat efter stöd- och skyddssökandes behov.

”Vi räknar här inte Kvinnohuset, som vi har avtal med, räknas det som skyddat boende? Det finns inget skyddat boende i vår kommun varken i kommunal eller ideell regi”, **Degerfors kommun**

”Finns ej skyddat boende men hemligt hos både kvinnojour och kommunen”, **Västerås kommun**

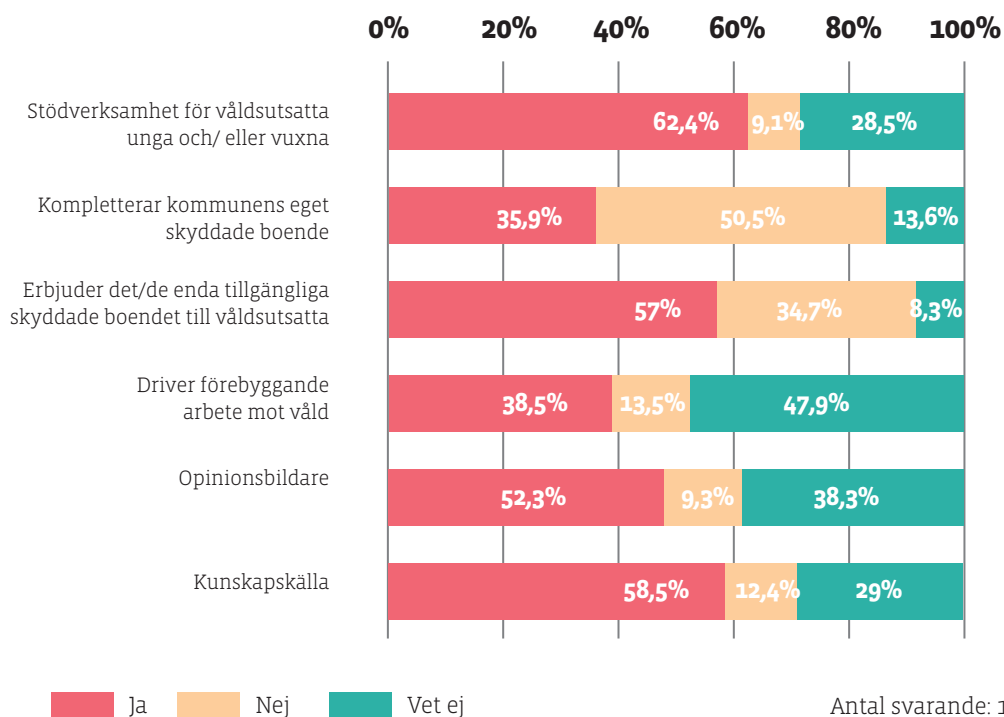
”Flera kommuner i länet har jourlägenhet som kommunerna har möjlighet att använda. Vi använder varandras lägenheter och håller på att utarbeta riktlinjer för användningen. Lägenheterna har inte bemanning. Kvinnojouren har skyddad lägenhet men inte i form av skyddat boende med tillräcklig bemanning”, **Vimmerby kommun**

1.3 Den ideella jouren fyller många funktioner åt kommunen

Det första många tänker på när det gäller jourrörelsen är deras skyddade boende, men jourerna fyller långt fler funktioner än så. Den allra största delen av den sammanlagda verksamheten är stödsamtal som ges via till exempel telefon eller chatt eller fysiska och strukturerade stödsamtal till personer som kommer både till den öppna verksamheten och till de som bor i skyddat boende. Stödverksamheten är också den funktion som flest kommuner anger att kvinnojourer och/eller tjej- och ungdomsjourer har i arbetet mot mäns våld mot kvinnor, så många som över tre av fem (62,4 procent). Trots det så är det denna verksamhetsdel som får minst kommunalt stöd.

Den funktion som näst flest, nästan sex av tio (58,5 procent) kommuner har svarat att ideella jourer har är kunskapskälla. Kvinnojourrörelsen startade skyddade boende långt innan det blev ett kommunalt ansvar och har därför byggt upp kunskap på området sedan slutet av 70-talet. Idag tillämpar jourerna erfarenheterna ifrån stödkontakterna till att utveckla sitt stöd, bemötande och nya verksamhetsdelar. De flesta jourer erbjuder kommunen och andra yrkesverksamma utbildning och information, bedriver opinionsbildning kring mäns våld mot kvinnor och hur man kan arbeta för att förbättra situationen för våldsutsatta kvinnor och deras barn samt arbeta förebyggande.

Vilken/vilka funktioner har den lokala ideella kvinnojourer och/eller tjej- och ungdomsjour i arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

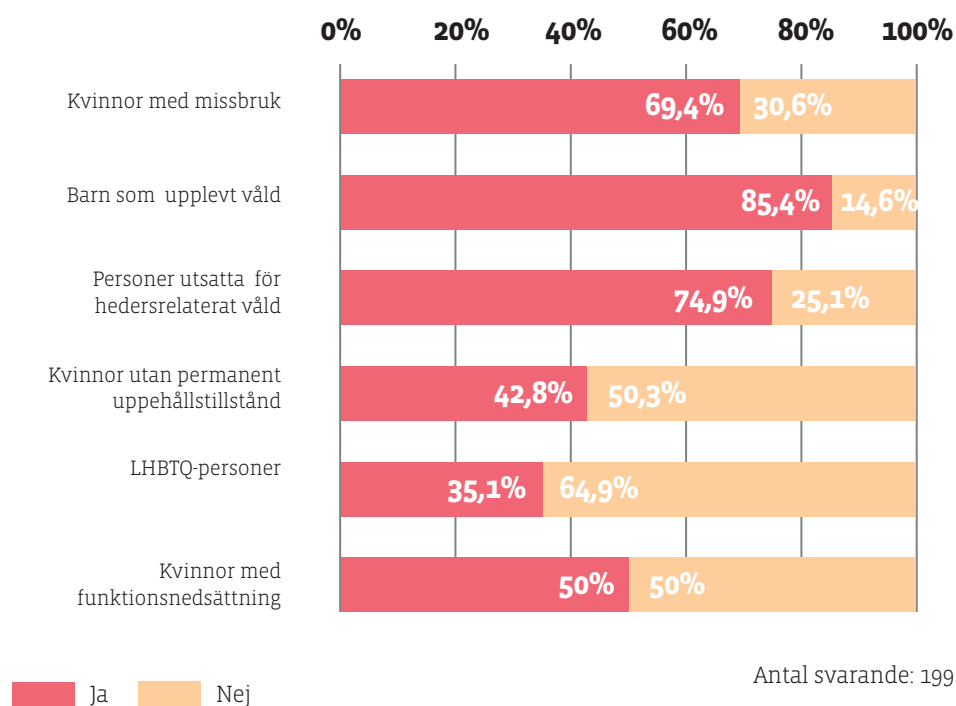
5. *Fristad från våld*, Stockholm: Socialstyrelsen; 2013
6. *Beskrivning och utvärdering av ideella kvinnojouren*, Karolinska Institutet; 2010
7. *Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, Slutrapport från en nationell tillsyn 2012-2013*, Inspektionen för vård och omsorg (IVO); 2014.

1.4 En av fyra kan ge skydd och stöd utifrån samtliga särskilda behov

En av fyra kommuner (25,6 procent) svarar att de har särskild kompetens eller verksamhet som garanterar stöd och skydd som beaktar särskilda behov för samtliga nämnda personer: kvinnor med missbruk, barn som upplevt våld, personer utsatta för hedersrelaterat våld, kvinnor utan permanent uppehållstillstånd, såsom asylsökande, papperslösa, kvinnor över 65 år, LHBTQ-personer och kvinnor med funktionsnedsättning. Ibland benämns dessa som särskilt utsatta grupper, men det är inte vattentätastött mellan grupperna. Gränserna är flytande och en våldsutsatt kvinna kan till exempel behöva ett särskilt bemötande utifrån både sexualitet, ålder och missbruk.

Kompetens och verksamhet inom hedersrelaterat våld är relativt högt, nära tre av fyra kommuner kan garantera detta (74,9 procent). Det är tydligt att regeringens extra resurser sedan 2005 och framåt via framförallt länsstyrelserna i Östergötland, Stockholm, Skåne och Västra Götalands län till detta område har inneburit stor utveckling. Anmärkningsvärt är att var sjunde kommun anger att de saknar särskild kompetens eller verksamhet som garanterar stöd och skydd som beaktar särskilda behov för barn som upplever våld. Läs mer om detta i kapitlet Barn som upplever våld på sida 24.

Har kommunen särskild kompetens eller verksamhet som garanterar att stöd och skydd beaktar särskilda behov för följande personer som utsatts för våld i nära relationer?

Nära sju av tio har kompetens eller verksamhet som garanterar att stöd och skydd beaktar särskilda behov för kvinnor i missbruk

Nära sju av tio (69,4 procent) kommuner svarar att de har kompetens eller verksamhet som garanterar att stöd och skydd beaktar särskilda behov för kvinnor med missbruk som utsatts för våld i nära relationer. Det innebär att flera kommuner använder sig av till exempel skyddat boende över kommungränserna, eftersom det i dagsläget inte finns mer än ett tiotal skyddade boende med den inriktningen i landet. Samtidigt är det flera av Unizons jourer som uppmärksammar att det är vanligt att en kvinna erbjuds hjälp av kommunen enbart för missbruket och inte våldsutsattheten, trots att stödbehoven finns parallellt och det ena kan oftast inte avhjälpas om det andra samtidigt inte beaktas.

Skydd och stöd till våldsutsatta papperslösa och asylsökande kvinnor och deras barn

Att fyra av tio kommuner svarar att de har kompetens eller verksamhet som garanterar att stöd och skydd beaktar särskilda behov för kvinnor utan permanent uppehållstillstånd, såsom asylsökande och papperslösa är positivt med tanke på återkommande rapportering i media om att många handläggare är osäkra inför dessa ärenden. Många papperslösa vuxna, barn och unga samt ensamkommande asylsökande barn och unga känner inte själva till att det har rätt till akut ekonomiskt bistånd via socialtjänsten. Tidigare hade dessutom socialtjänsten underrättelseskyldighet att meddela polismyndigheten om papperslösa, därför vågade många inte ta kontakt med socialtjänsten även om de var våldsutsatta och behövde skydd och stöd.

Många av Unizons jourer i framförallt större städer rapporterar att de har kontakter med papperslösa och asylsökande. Unizonjouren Atim har genom ett samarbete med Malmö stad vikt en plats åt målgruppen i sitt skyddat boende. De ger stöd utifrån våldsutsattheten och därtill stöttar de genom att bland annat gå igenom asylprocessen för att se om det finns delar som inte är beprövade, lyfta eller hanterade i ärendet. Jouren har även kontakter med papperslösas kvinnor i öppenmottagningen.

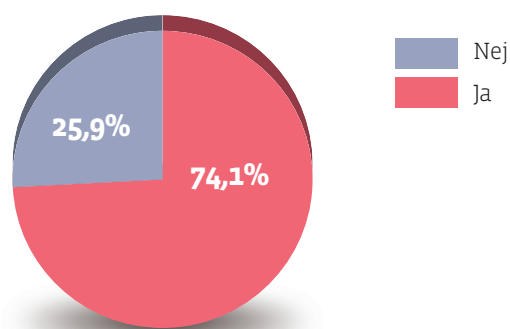
1.5 Många våldsutsatta fastnar på det skyddade boendet då de inte får en ny bostad

Nära tre av tio (25,9 procent) kommuner ger inte stöd i att få tillgång till permanent bostad. Om personen i fråga inte får tillgång till en bostad efter tiden i skyddat boende går en stor del av den genomförda insatsen förlorad, eftersom det är vanligt att enda boendevalternativ är att gå tillbaka till förövaren. Ett fåtal kommuner har gjort försök att flytta på förövaren. Det kan rättsligt enbart göras på frivillig väg och fungerar därför i begränsad utsträckning, men har visat sig framgångsrikt i flera fall.

Våldsutsatta blir bostadslösa

Många som flytt en våldsam man och pappa har också tvingats lämna sina hem. Efter tiden på skyddat boende väntar förhoppningsvis en ny vardag och ett liv fritt från våld i ett tryggt och långsiktigt hem. Tyvärr är väntan onödigt lång för många, då svårigheterna att få en bostad och alltså kunna flytta ut från det skyddade boendet är stora. Många som varit utsatta för våld har tvingats sjukskriva sig eller vara borta från arbetet. Deras partner kan ha tagit lån i deras namn, gett dem betalningsanmärkningar eller spelat bort deras pengar. Då är det svårt att hävda sig på den tuffa bostadsmarknaden bland privata hyresvärdar. Det är därför avgörande att kommunerna har rutiner för att stötta våldsutsatta kvinnor att få tillgång till en permanent bostad, särskilt då det i många kommuner råder brist på allmännyttan och förturssystem. Det är på grund av svårigheterna att flytta ut från skyddat boende som boendena är fullbelagda och jourerna tvingas neka två av tre sökande plats.

Ger kommunen våldsutsatta kvinnor stöd i att få tillgång till permanent bostad?

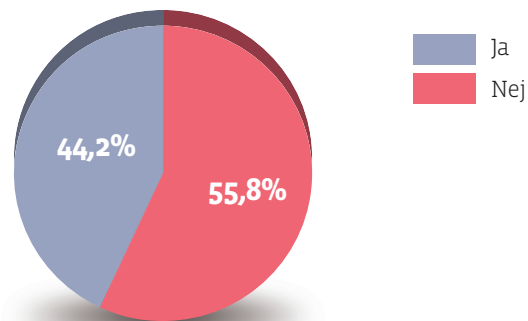
Antal svarande: 201

1.6 Förebyggande arbete i nära hälften av kommunerna

Nära hälften (44,2 procent) av kommunerna har regelbundna aktiviteter med syfte att förändra attityder och värderingar kring genus och våld genomförts. Attitydförändringar med en ansats att förändra stereotypa föreställningar om kön har visat sig mest framgångsrikt för att förebygga våld enligt WHO, Världsbanken och FN. Därför är det positivt att många kommuner har detta fokus. Dock visar Unizons rapport *Bygg bra före - En undersökning av kommunernas förebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor* från 2014, där kommunerna fick specificera hur de arbetar förebyggande att enbart tio kommuner av 211 svarande hade ett genusperspektiv i arbetet. Skillnaderna i resultaten tyder på att kunskapen är låg kring vad som faktiskt utgör ett våldsförebyggande arbete.

Har kommunen under de senaste fyra åren genomfört regelbundna aktiviteter med syfte att förändra attityder och värderingar kring genus och våld?

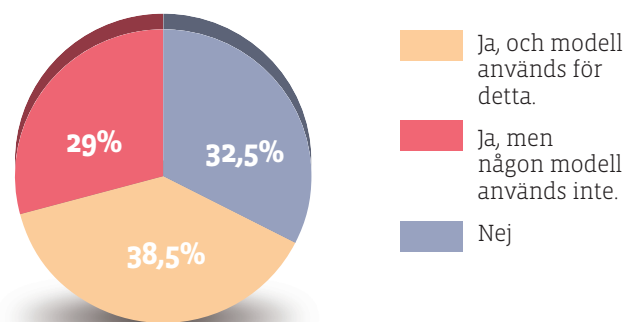
Antal svarande: 199

1.7 Var tredje kommun genomför inte åtgärder för att motivera förövare till beteendeförändrande insatser

Ett sätt att motverka våld är att ha insatser för ett förändrat beteende hos förövarna, så kallad tertiär prevention. Nära var tredje (32,5 procent) kommun svarar nej på frågan om kommunerna genomför särskilda åtgärder för att motivera förövare till deltagande i beteendeförändrande insatser. Cirka en tredjedel (29 procent) av kommunerna svarar att de genomför motiverande åtgärder, men någon modell används inte.

Avsaknaden av metodik är mycket oroande, eftersom arbete blir godtyckligt och bygger på den enskilde socialsekreterans vilja och förkunskap. Det är däremot nästan fyra av tio (38,5 procent) kommuner som använder en modell som de arbetar efter. Alternativ till våld (ATV), är den modell som flest kommuner uppger att de använder. Fler kommuner har också uppgett att detta är nästa utvecklingsområde, vilket är viktigt för att komma åt kärnan i problemet.

Genomför kommunen särskilda åtgärder för att motivera förövare till deltagande i beteendeförändrande insatser?

Antal svarande: 200

1.8 Kortsiktig finansiering i två av tre kommuner

Trots att majoriteten av alla kommuner uteslutande använder sig av skyddat boende i ideell regi så är finansiering av kvinnojourerna inte utformad så att deras existens och verksamhet kan garanteras för kommunen och de utsatta. De allra flesta kommuner ger jourerna kortsiktiga bidrag.

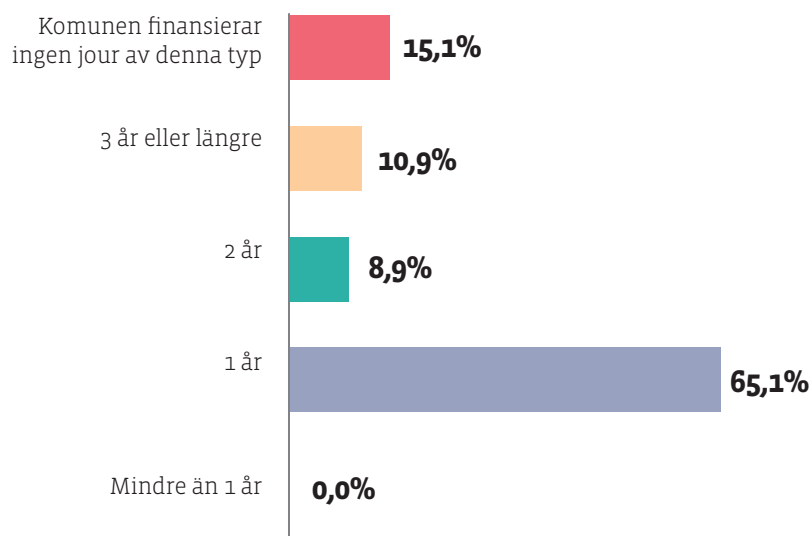
Kortsiktig, bristfällig och osäker finansiering

En förutsättning för att kvinnojourer och tjej- eller ungdomsjourer ska kunna planera sina verksamheter i form av till exempel bemanning, boendeplatser, sammansättning av samtalsgrupper och underhåll av lokaler och boende är att deras finansiering inte är projektstyrd eller kortsiktig. De flesta kvinnojourer får sin fasta finansiering i form av föreningsbidrag och dygnsavgifter när socialtjänsten placerar en kvinna i skyddat boende på jouren. Driftkostnaden för många av Unizons kvinnojourer med skyddat boende täcks inte av dygnsavgifterna, vilket innebär att placeringen i realiteten subventioneras av jourerna, ofta genom ideell arbetskraft. Länsstyrelsen Stockholm gjorde samma konstaterande 2011 i rapporten *Skyddat boende för våldsutsatta personer*.⁸

Inriktningsbeslut eller motsvarande för finansiering till de ideella kvinnojourerna löper sällan längre än ett år i taget. Så är fallet i två av tre kommuner (65,1 procent). Inriktningsbeslut till skillnad från en kommunal budget som löper över en ettårsperiod, visar på en intention om hur kommunen planerar att ta itu med samhällsutmaningar över tid.

18

För hur långa perioder tar kommunen inriktningsbeslut eller motsvarande om finansiering till ideella kvinnojourer?

Antal svarande: 193

Ettåriga inriktningsbeslut eller föreningsbidrag innebär ekonomisk osäkerhet för kvinnojourerna, vilket både bidrar till en otrygghet i verksamheten och försvårar en långsiktig planering och utveckling, trots att politiken de senaste åren har uttryckt att man vill se långsiktighet i kvinnojourernas finansiering. Några kommuner utmärker sig genom att ta inriktningsbeslut på två eller tre år. Dessa kommuner, ungefär var femte (19,8 procent), kan ses som ett föredöme för att skapa goda förutsättningar för skydd och stöd åt våldsutsatta hos jourerna och för utveckling av det arbetet.

8. *Skyddat boende för våldsutsatta personer 2011:6*, Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län, 2011.

”Kommunen har tillsammans med kvinnojouren och 4 andra kommuner upprättat ett finansieringsavtal på 3 år”, **Växjö kommun**

”I Trollhättan samverkar Kommunens enhet mot våld i nära relationer med den ideella föreningen kvinnojouren Duvan. Det innebär att kommunen står helt för kostnader avseende lokaler, drift, administrativa kostnader, handledning och viss kompetensutbildning för den ideella jouren”,
Trollhättan kommun

”Danderyd har ett tillsvidareavtal med kvinnojour Täby/Danderyd”, **Danderyds kommun**

1.9 Behov av formaliserat samarbete

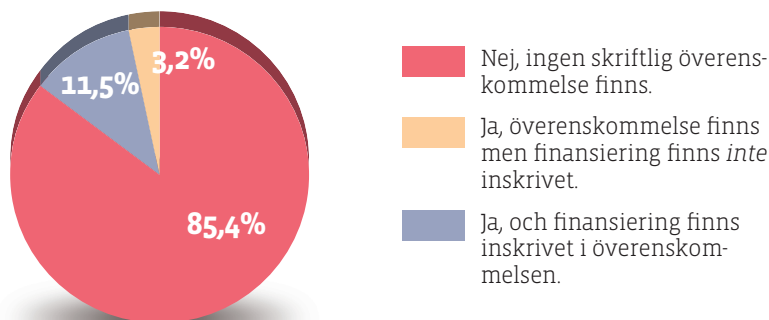
För att uppdraget att ge skydd och stöd till kvinnan och barnet ska kunna utföras på ett rättssäkert sätt är det avgörande att samarbetet mellan socialnämnden och den ideella jouren är formaliserat. Någon form av överenskommelse, avsiktsförklaring eller avtal innebär en fastställd relation mellan parterna som gör att arbetet kan planeras på längre sikt. Jouren kan till exempel förbereda och planera för placeringar och socialsekreterare kan ha kännedom om vem de ska kontakta när ett behov av stöd och skydd uppstår på grund av våldsutsatthet.

19

1.9.1 Sex av sju saknar överenskommelse med tjejjour

Var sjunde (14,7 procent) kommun har en skriftlig överenskommelse med den lokala eller närliggande tjej- eller ungdomsjouren. Medan så många som två av tre (66,1 procent) kommuner har en skriftlig överenskommelse med en kvinnojour. Flera kommuner har kommenterat att de inte finns någon tjejjour i kommunen, men det är samtidigt flera kommuner som har överenskommelser med den kvinnojour som istället ligger i grannkommunen.

Finns skriftliga överenskommelser mellan socialnämnden och lokal eller närliggande ideell tjej- eller ungdomsjour?

Antal svarande: 198

*”Lokal tjejjour saknas”, **Boden kommun***

*”Vi ger bidrag till vår grannkommuns Kvinnojour. Vi är en för liten kommun för att ha egen kvinnojour”, **Vännäs kommun***

*”Orust kommun har ingen egen kvinnojour, men ger ett ekonomiskt bidrag till två kvinnojourer som ligger i grannkommunerna. När det gäller tjejjouren så finns ett samverkansavtal som inbegriper ett ekonomiskt bidrag.”, **Orust kommun***

1.9.2 Tjejjourerna står utan ekonomisk bas

Tjejjourer och ungdomsjourers roll i kommuner är främst ett förebyggande och stödjande arbete. De tar emot och svarar på många telefonsamtal, mejl, chattkonversationer eller fysiska samtal med unga som blivit utsatta för t.ex. våldtäkt, sexuella övergrepp eller har frågor om relationer, kroppen, missbruk, självmordstankar och våld i nära relationer. Deras arbete brukar värderas högt av många politiker och andra organisationer och ses som en nödvändig del i arbetet med att nå ut till gruppen unga.

Eftersom unga är överrepresenterade som både offer och förövare för brott i nära relationer, andra våldsbrott och lider i högre grad än vuxna av psykisk ohälsa⁹ är detta arbete centralt. Ändå är det enbart 11,5 procent av kommunerna som har en överenskommelse med en tjejjour där finansiering finns inskrivet. Det betyder att jourerna till största del verkar utan någon fast ekonomisk bas och arbete blir kortsiktigt.

Fyra av tio tjej- och ungdomsjourer får 0 kronor i bidrag

Unizons egen kartläggning av medlemsjourerna visar att fyra av tio tjej- och ungdomsjourer får 0 kronor i bidrag från sin eller närliggande kommun. Utöver det finns en grupp som får några 100 000 kr/år och en grupp som får 5000-20 000 kr/år. De 28 tjej- och ungdomsjourer som svarat på statistiken delar på sammanlagt 2 360 000 kr i kommunala bidrag. Det blir 190 kr per stöttad individ och ca 100 kr per stödkontakt.

1.9.3 Varierande kvalitet på överenskommelse med kvinnojourer

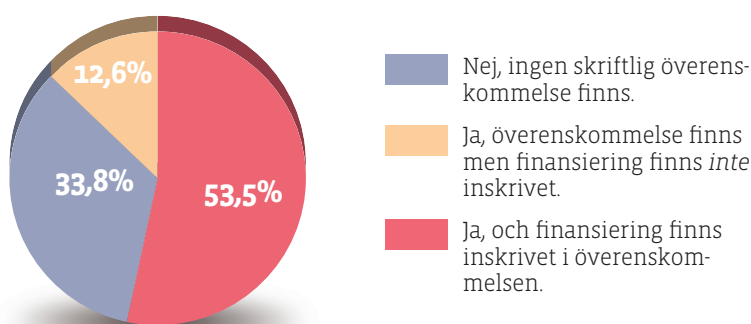
Trots att kommunerna i hög grad värdesätter och använder kvinnojourernas arbete är finansieringen i de flesta fall bristfällig och en tredjedel (33,8 procent) av kommunerna saknar skriftlig överenskommelse med en kvinnojour. Unizons egen medlemsundersökning visar att 12 procent av kvinnojourerna får under 100 000 kr per år i sammanlagda kommunala bidrag. Det vanligaste bidraget bland övriga ligger på mellan 100 000 och 400 000 kr per år.

Kvaliteten på överenskommelserna som kommunerna (66,1 procent) har med kvinnojourer varierar stort. Majoriteten (53,5 procent) av överenskommelserna

9. *Brott i nära relationer*, Stockholm: Brottsförebyggande rådet; 2014:8, *Hjältar och monster*, Stockholm: Ungdomsstyrelsen; 2013, *Folkhälsan i Sverige, årsrapport 2013*, Stockholm: Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten; 2013

innehåller skrivningar om finansiering. I de flesta fall som kommunerna har kommenterat finansieringen så gäller det föreningsbidrag. I vissa fall rör det sig om en finansieringssumma per antalet invånare i kommunen, lokalhyra eller del av personalkostnader. Det är positivt att vissa kommuner går in med medel till andra delar så som personalkostnader, eftersom föreningsbidraget inte täcker grundkostnaderna för drift. Det bidrar ofta till ett gott samarbete med god insyn i vardera verksamhet.

Finns skriftliga överenskommelser mellan socialnämnden och lokal eller näraliggande ideell kvinnojour?

Antal svarande: 198

*”Kvinnajouren får föreningsbidrag från kommunen”,
Varberg kommun*

*”Kommunerna finansierar en heltidsanställd”,
Ludvika kommun*

*”Kvinno- och tjejjouren i vår kommun söker varje år föreningsstöd. Socialtjänsten står också för kontraktet som jouren har sitt skyddade boende i. Jouren är sin egen förening och det finns ingen skriftlig överenskommelse även om ett relativt omfattande samarbete finns”,
Tyresö kommun*

*”Vi har avtal med Frida kvinnojour och abonnerar på ett rum i deras skyddade boende”,
Hässleholm kommun*

*”Sociala resursnämnden har i ett pilotprojekt skrivit en avsiktsförklaring med några av de organisationer som får verksamhetsbidrag från kommunen. De tre kvinnojourerna ingår, men ännu inte tjejjouren. Summorna som jourerna beviljas finns inte med i avsiktsförklaringen, men hittills har de fått bidrag varje år, och det har aldrig blivit sänkt”,
Malmö stad*

1.9.4 Små kommuner har överenskommelser med grannkommuner

Det är flera kommuner som inte har någon lokal kvinnojour, men eftersom de ser arbetet som nödvändigt för att kunna uppfylla sitt lagstadgade ansvar om att ge stöd och skydd till våldsutsatta samt bidra till ett starkt civillsamhälle så kommenterar de att de har en överenskommelse med eller ger föreningsbidrag till en närliggande jour.

*”Stödet går till den närmaste kvinnojouren i en annan kommun”, **Hedemora kommun***

*”Socialnämnden har beviljat medel till närliggande jourer som kommunen använder. Finns ingen skriftlig övergripande överenskommelse. Dock skrivs placeringsavtal i samband med varje enskild placering”, **Svalöv kommun***

1.9.5 Många kommande överenskommelser

Flera kommuner har kommenterat att det är på gång med att ta fram en överenskommelse och med fokus på långsiktighet. Det visar på att kommunerna anser det mer och mer viktigt att formalisera samarbetet.

*”Ett arbete har påbörjats för att hitta former för långsiktiga överenskommelser med ideell sektor”, **Uppsala kommun***

*”Nytt avtal under upparbetande”, **Säter kommun***

*”Ett utvecklingsområde är att ta fram överenskommelse”, **Varberg kommun***

*”Har inget skrivet avtal idag men är på gång”, **Vetlanda kommun***

Unizon uppmanar Sveriges kommuner att:

▶ **Genomföra behovsanalyser av i vilken omfattning och vilka insatser som behövs för att kunna garantera stöd och skydd till våldsutsatta kvinnor, unga och barn.**

Analysen ska ta hänsyn till eventuella särskilda behov utifrån t.ex. missbruk, funktionsnedsättning och/eller ålder. Behovsanalysen måste beakta hur en individs behov kan ändras över tid och se till behov på akut, kort och lång sikt.

▶ **Använda sig av existerande nationell statistik från t.ex. Brå eller NCK, och bryta ned lokalt för kostnadseffektiva behovsanalyser.** Detta istället för att göra egna kostsamma kartläggningar, då ekonomiska investeringar är nödvändigt inom andra delar av kvinnofridsarbetet.

▶ **Utveckla samarbete över kommungränserna för att täcka behovet av insatser och specialiserade insatser.** Det behövs en bredd av insatser men behovet varierar lokalt och det är därför ofta tillräckligt att en kommun inom en region har en specialiserad verksamhet i ideell eller kommunal regi som flera kommuner kan använda sig av.

▶ **Inrätta en handlingsplan där kommunen tar ett helhetsgrepp när det gäller bostad till våldsutsatta kvinnor och barn.** Det behövs olika former av utslussningsboenden, förturslägenheter, hyresgarantier från kommunen, billiga hyresrätter, samarbeten med andra aktörer och fungerande och kända rutiner inom kommunen.

▶ **Satsa på våldsförebyggande insatser med ett genus- och maktperspektiv riktat till barn och unga.** Attitydförändrande insatser med fokus på stereotypa föreställningar om kön har visat sig framgångsrika i att förebygga våld enligt WHO, Världsbanken och FN. Genom långsiktiga insatser riktade till barn och unga går det att motverka våldet innan det har skett.

▶ **Inrätta strukturerat arbete med förövare för att förändra beteenden.** Kontakten med förövare måste i första hand utgå ifrån offrets säkerhet och behandling måste följa beprövade modeller som t.ex. Alternativ till våld (ATV). Det krävs ett utökad arbete att fånga upp förövare och motivera dem till behandling för att våldet ska upphöra.

▶ **Ta inriktningsbeslut om långsiktig finansiering av lokala eller närliggande kvinnojourer och tjej- och ungdomsjourer.** Kvinnofridsarbetet är inget projekt. Långsiktighet behövs för att kunna garantera att stöd och skydd finns tillgängligt och är i ständig utveckling. De kommuner som menar att det inte går att ta inriktningsbeslut som sträcker sig över ett år i taget bör titta närmare på de cirka fyrtio kommuner som har lyckats med motsatsen.

▶ **Formalisera samarbete med och finansiera tjejjourer och ungdomsjourer.** Det måste till mer pengar till de organisationer som når dem som är mest utsatta för killars och mäns våld: nämligen unga. Arbete med unga kan inte stå vid sidan om ordinarie arbete mot våld.

Barn som upplever våld

En stor del av kvinnorna som flyr en partners våld gör det tillsammans med sina barn. På kvinnojourernas skyddade boenden bor fler barn än kvinnor. Barnen har egna upplevelser av våldet och egna behov av stöd.

2.1 Var sjunde kommun kan inte garantera stöd och skydd för barn som upplever våld

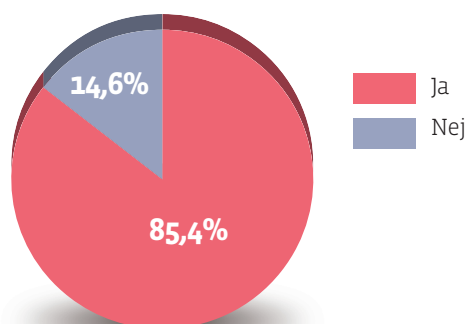
14,6 procent av kommunerna uppger att de saknar kompetens eller verksamhet som kan garantera stöd och skydd för barn som upplevt våld. Detta trots att barns ställning som brottsoffer och rätt till stöd när de hört eller sett pappas våld mot mamma eller blivit direkt utsatta för våld av en förälder är lagstadgat.

Enligt Rädda Barnen lever så många som tio procent av alla barn i Sverige med en mamma som utsätts för våld av barnets pappa eller styvpappa. Forskning visar att barns upplevelser av pappas våld mot mamma kan få allvarliga konsekvenser jämförbara med barns upplevelser av krig, tortyr, utsatthet och flykt. Hemmet som ska vara den plats som inger trygghet blir istället den plats som är starkt kopplat till hot och våld.

*Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver, **Socialtjänstlagen***

Har kommunen särskild kompetens eller verksamhet som garanterar att stöd och skydd beaktar särskilda behov för barn som upplevt våld?

Antal svarande: 199

2.2 Nio av tio kommuner saknar rutiner för att säkra skolgången för barn i skyddat boende

På frågan om kommunen har en skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende svarar drygt nio av tio (90,5 procent) att detta saknas. Det gäller både förskola och grundskola. Siffrorna är alarmerande mot bakgrund av att denna fråga varit på agendan under flera år. Frågan har lyfts i media och Unizon har även i tidigare undersökningar visat att många kommuner brister i arbetet för att säkerställa att barn som lever på kvinnojourer fullföljer sin skolplikt.

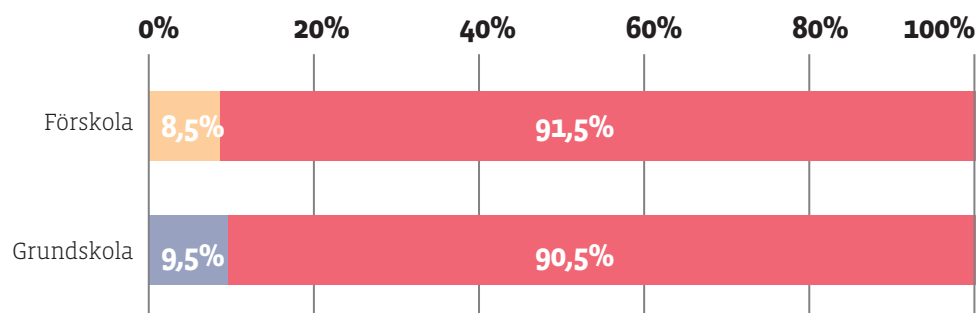
När barn som upplevt våld kommer med sin mamma till ett skyddat boende finns en överhängande risk att barnets skolgång blir lidande. I en undersökning från 2011 och i en uppföljande undersökning från 2015 uppgav ungefär hälften av Unizons svarande kvinnojourer att de har erfarenhet av att barn som bott på jouten det senaste året missat skolan under perioder, mellan någon vecka till en hel termin.

Vartannat barn i skyddat boende utan skola

När Unizon gjorde ett stickprov under en vecka i februari 2015, visade det sig att det bodde i snitt ett till två barn i skolpliktsålder (årskurs ett till nio) på varje skyddat boende och att vartannat av dessa barn inte gick i skolan för tillfället. Tiden de varit utan skola var för det mesta några veckor, men det fanns de som varit utan skola i månader. Hos 38 kvinnojourer med skyddat boende som ingick i stickprovsenkäten bodde totalt 46 barn i åldern för förskoleklass till årskurs nio. 24 av dessa barn gick inte i skolan. Uppskattningsvis är 35-40 barn som bor på Unizons kvinnojourer utan skola under en given vecka.

25

Har kommunen en skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende?

Antal svarande: 189

Att missa skolan kan innebära stora konsekvenser som att barnen hamnar efter eller måste gå om en årskurs. Det blir extra viktigt att skolgången säkras för barnets utveckling när förhållandena hemma är osäkra. Att förutsättningarna blir så jämlika som möjligt genom barnets närvaro i skolan har understrukits genom att många skolor satt upp regler om att barn inte får frånvara på grund av att till exempel föräldrarna åker på semester med familjen. Att jämföra denna strikta närvaroplikt med avsaknade av rutiner för att säkra gruppen barn som bor på skyddat boendes skolgång ger en bild av snedfördelade prioriteringar.

2.3 Var femte kommun kräver felaktigt förövarens godkännande för insatser till barnet

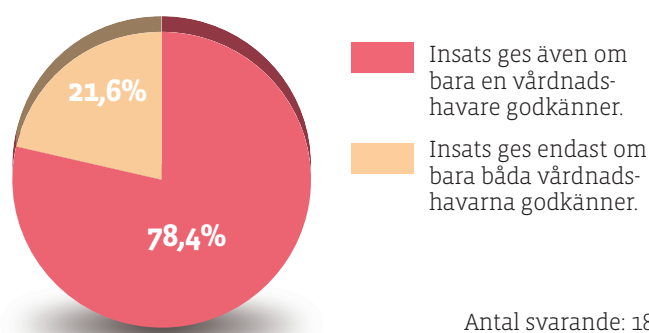
Det är vanligt när en förälder utsatt den andra för våld att denna också utövar makt genom att motsätta sig att barnet får stöd. Det är samtidigt ett sätt att förneka sina brott och försvåra för barnets möjlighet att må bättre. För att komma runt detta gjordes en lagförändring i föräldrabalken 2012 om att socialtjänsten kan besluta att vidta åtgärder med hänsyn till barnets bästa utan båda vårdnadshavares samtycke. Åtgärderna kan gälla psykologisk eller öppna former av behandling, utseende av kontaktperson och utredning.

*”Unga har berättat för oss att detta är ett problem när vi pratar om behov av och möjlighet till samtalsstöd osv.”, **Ungdomsjouren 1000 Möjligheter***

Av undersökningen framgår dock att drygt var femte (21,6 procent) kommun inte beviljar insatser om bara en vårdnadshavare godkänner. Unizons jourer bekräftar problematiken. Vid ett stickprov svarade var tredje jour att det under senaste året upplevt problem där den våldsutövande föräldern nekat barnet en insats den behöver.

Under vilka förutsättningar beviljar ni insatser till barn under 18 år som upplevt pappas våld mot mamma där båda föräldrarna är vårdnadshavare?

Unizon uppmanar Sveriges kommuner att:

▶ **Garanterat att det finns personal och verksamheter med särskild kompetens för stöd och skydd av barn som upplever våld.** Kommuner måste upphöra att bryta mot socialtjänstlagen och ta ansvar för att barn får det stöd de har rätt till. Att negligera barn ger allvarliga konsekvenser på lång sikt.

▶ **Säkerställa skolgång och förskolegång för barn som bor på kvinnojour.** Det måste finnas en skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin kring detta för att personal på socialtjänsten ska ordna med byte av skola efter flytt till kvinnojour, hemunderundervisning där eller skolskjuts till den gamla skolan eller förskolan.

▶ **Påbörja informationssatsning inom socialtjänst om att barn under 18 år som upplevt våld ska beviljas insatser med bara den ena vårdnadshavares samtycke.** All personal måste känna till att ett barn har rätt att få stödsamtal även om pappa som har slagit mamma motsätter sig det.

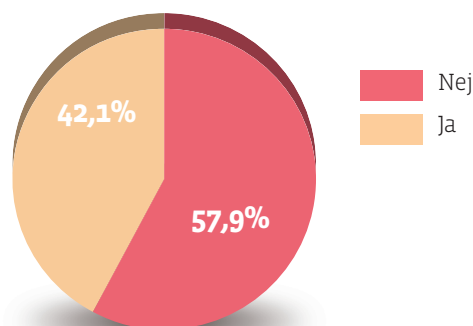
Kompetens, resurser och prioritet

Undersökningen visar påtagliga brister i kommunernas systematiska arbete på området. På frågan om vad av följande gäller för kommunens arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer: 1) det finns mätbara mål, 2) det finns en politiskt beslutad handlingsplan eller motsvarande, 3) det finns öronmärkta medel avsatta för kommunens eget arbete och/eller 4) intern utvärdering av kommunens egen arbete inom området har gjorts under de senaste fyra åren, var det hela sexton kommuner som svarade nej på samtliga alternativ. Utan något av detta på plats är det svårt att veta om arbetet som bedrivs är effektivt, möter behoven, om det finns anledning att utveckla nya insatserna och det indikerar låg prioritet av frågan. Mätbara mål och analys av hur väl insatserna möter behoven är båda krav i Socialstyrelsens föreskrifter om våld i nära relationer.

3.1 Sex av tio kommuner avsätter inte ekonomiska resurser mot våld i nära relationer

Kommunernas lagstadgade ansvar för våldsutsatta kvinnor och deras barn samt personer utsatta för våld i nära relationer är beroende av att kommunen avsätter ekonomiska resurser. Trots det svarar cirka sex av tio (57,9 procent) kommuner att det inte finns öronmärkta medel avsatta för kommunens eget arbete på området. Sveriges kommuner har uppvisat allvarliga brister i sitt kvinnofridsarbete vid flera tillsynstillfällena utförda av Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg (IVO)¹⁰. Att så få kommuner efter tillsynerna fokuserar pengar till arbetet visar på låg möjlighet till förbättring och på frågans låga prioritering.

Vad av följande (det finns öronmärkta medel avsatta för kommunens eget arbete) gäller för kommunens arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

Antal svarande: 201

10. *Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld - Alla kommuners ansvar*. Stockholm; Socialstyrelsen och Länsstyrelserna: 2009 och *Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, Slutrapport från en nationell tillsyn 2012-2013*, Inspektionen för vård och omsorg (IVO): 2014.

3.2 Sex av tio handlingsplaner saknar mätbara mål

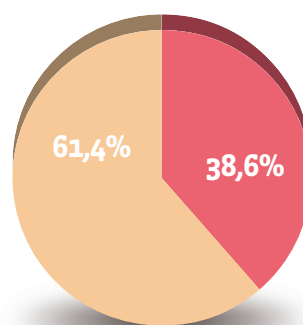
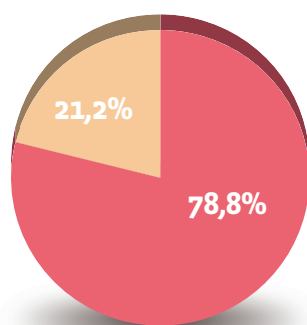
Att ha en kommunal handlingsplan för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer har ansetts av Socialstyrelsen som en minimumstandard. Det har varit ett krav för kommunerna att kunna söka utvecklingsmedel för detta hos myndigheten de senaste tre åren och rekommenderades redan 1995 i en statlig utredning.¹¹ Majoriteten av kommunerna (78,8 procent) har en handlingsplan, men det är fortfarande drygt en femtedel (21,2 procent) som inte har en politiskt beslutad handlingsplan för arbetet.

Av de kommuner som har en handlingsplan eller liknande för arbetet, uppger drygt sex av tio av dessa att det saknas mätbara mål för arbetet. Det innebär att handlingsplanerna blir svåra att följa upp och har låg betydelse för kommunens arbete.

Totalt sett svarar nära fyra av tio (38,6 procent) kommuner att det finns mätbara mål. Det gäller även kommuner som inte har en handlingsplan. Många kommuner har framfört att deras IT-system eller ledningssystem inte är kompatibelt med målformuleringar som gäller mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. De kommuner som inte har fastställda mål med beskrivningar om när och hur de ska uppnås bryter mot föreskrifterna på området¹².

Finns en politiskt beslutad handlingsplan eller motsvarande för kommunens arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

Finns mätbara mål för kommunens arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

Nej
Ja

Antal svarande: 201

Ja
Nej

Antal svarande: 201

11. Anvisningar för blanketten Ansökan om utvecklingsmedel för att kvalitetsutveckla socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer, Dnr 12341/2012, Socialstyrelsen, 2012, Anvisningar för kommuner och stadsdelsförvaltningar som söker medel för 2013 för att kvalitetsutveckla socialtjänstens arbete för våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare, Dnr 6.2.4-53074/2012, Socialstyrelsen, 2012, Anvisningar för kommuner och stadsdelsförvaltningar som söker medel för 2014 för att kvalitetsutveckla socialtjänstens arbete för våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat/utsatts för våld och våldsutövare, Dnr 39428/2013, Socialstyrelsen, 2013, SOU 1995:60 Kvinnofrid. Betänkande av kvinnovåldskommissionen.
12. SOSFS 2014:4, Föreskrifter och allmänna råd, Våld i nära relation, Stockholm: Socialstyrelsen, 2014.

3.3 Fyra av tio kommuner har utvärderat sitt arbete men oftast utan samråd av kvinnojourer eller tjej- och ungdomsjouren

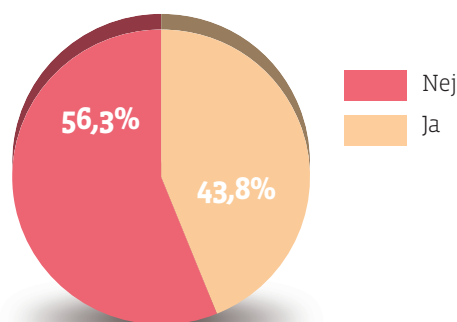
Drygt fyra av tio kommuner (43,8 procent) svarar att de gjort en intern utvärdering av kommunens arbete inom området under de senaste fyra åren. När uppställda mål saknas på ansvarsområdet blir utvärderingar desto viktigare. De kan inkludera både hur mycket medel som bör avstättas, vilka tjänster och samarbetspartners som behövs, hur väl handlingsplanen fungerar osv. Det är därför positivt att några kvinnojourer har tillfrågats gällande kommunernas arbete. Ändå svarade sju av tio Unizonjourer vid ett stickprov att de inte tillfrågats.

”Den nya {kvinnofridssamordnaren har} visat ett stort intresse för TRIS verksamhet. Hon inkluderar oss i hennes arbete, vi hålls uppdaterade”,
TRIS – Tjejers rätt i samhället

Vad av följande (en intern utvärdering av kommunens arbete inom området har gjorts under de senaste fyra åren) gäller för kommunens arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

29

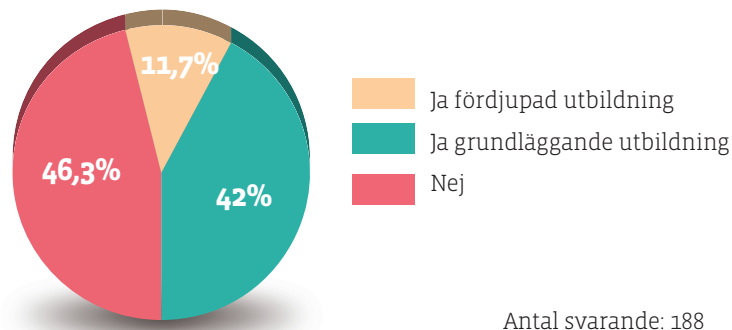

Antal svarande: 201

3.4 Hälften av socialcheferna saknar utbildning om våld

Knappt hälften (46,3 procent) av kommunerna svarar att socialchefen eller liknande inte har gått någon utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Att chefen inom förvaltningen har kunskap i mäns våld mot kvinnor är avgörande för frågans dignitet i kommunen och för utvecklingen av verksamheten. Endast drygt var tionde socialchef har gått en fördjupande utbildning.

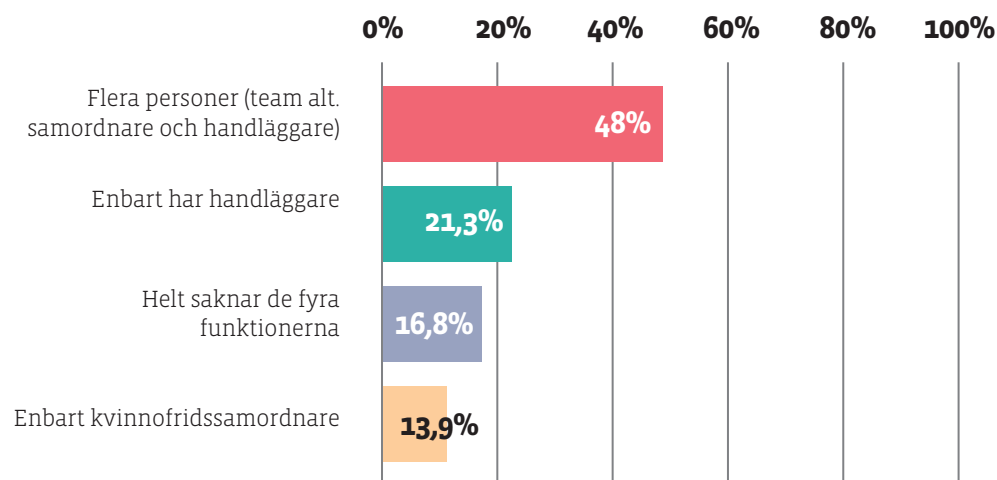
Har socialchef eller motsvarande gått utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

3.5 En av sex kommuner saknar helt en funktion för kvinnofridsarbete

Hos en sjättedel (16,8 procent) av kommunerna finns det ingen funktion som ansvarar för kvinnofridsfrågor. Kommunerna har svarat att de varken har en kvinnofridshandläggare, -samordnare eller ett -team sammansatt av personal som på olika sätt behandlar dessa frågor. Resultatet visar att flera kommuner negligerar att det finns problem med våldsutsatthet och att ett fokuserat arbete behövs för skydd och stöd. Detta innebär en stor rättsosäkerhet för våldsutsatta kvinnor och barn i minst 34 stycken kommuner i Sverige.

Andel kommuner med olika funktioner

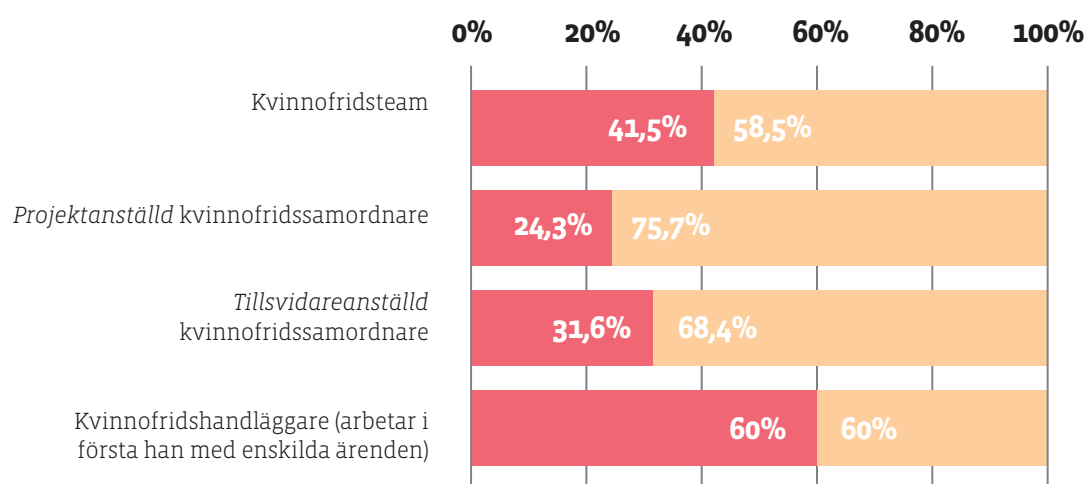

3.6 Två av tre kommuner saknar permanent kvinnofridssamordnare

För att kommuner ska kunna erbjuda adekvat stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som upplevt våld så är funktionen kvinnofridssamordnare³³ avgörande. Unizons medlemmar framhåller detta och det bekräftas även i en rapport av Länsstyrelsen Stockholm där kommuner själva har svarat på frågan³⁴. Trots det är det enbart en av tre (31,6 procent) kommuner som har en tillsvidareanställd kvinnofridsamordnare. Generellt sett finns det ingen enhet inom socialtjänsten som arbetar specifik med våld, vilket gör samordningen avgörande.

Kvinnofridssamordnaren har visat sig vara en framgångsfaktor för kommunernas arbete med våld i nära relationer¹⁵, och bör följaktligen finnas i ett längre perspektiv så länge som kommuner uppvisar allvarliga brister¹⁶ i sitt arbete. Det är därför beklagligt att en av fyra (24,3 procent) kommuner har sina kvinnofridssamordnare anställda på projekt. Det är samtidigt positivt att fyra av tio (41,5 procent) kommuner har ett kvinnofridsteam, vilket innebär att arbetet inte blir personberoende och avstannar om en enskild person till exempel blir sjuk.

Vilka av följande funktioner har kommunen inom området mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer?

Antal svarande: 201

3.7 Majoriteten av kvinnofridssamordnare på förvaltningsnivå

Prioritering av kvinnofrid inom kommunerna tenderar att vara låg. Ett sätt att mäta detta på är att se hur många kommuner som har en kvinnofridssamordnare och var dessa finns placerade i organisationen. Nära en tredjedel (31,5 procent) av kommunerna* väljer att placera kvinnofridssamordnaren på den lägsta beslutsfattande nivån, enhetsnivå. Ju lägre ner i organisationen desto mindre blir samordningsmöjligheterna och därmed effektiviteten. Därför är det positivt att så många som sex av tio (60,4 procent) har placerat kvinnofridssamordnare på förvaltningsnivå. Ett fåtal kommuner sticker ut och har tjänsten på kommunövergripande nivå, vilket betyder en hög prioritering av 8,8 procent av kommunerna.

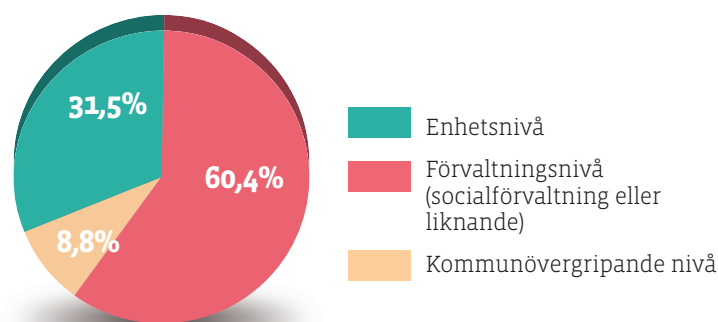
13. Funktionen beskrivs som ett stöd i samordningen av insatser för att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer och brukar ansvara för utvecklingsarbete och se till att övergripande rutiner, avtal, kartläggningar av behov och intern och extern samverkan finns på plats och fungerar.

14. *Kvinnofridssamordnare – utredning av en nyckelfunktion*, 2014:13, Stockholm: Länsstyrelsen Stockholm; 2014.

15. *Ibid*

16. *Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld – Alla kommuners ansvar*. Stockholm; Socialstyrelsen och Länsstyrelserna: 2009 och *Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, Slutrapport från en nationell tillsyn 2012–2013*, Inspektionen för vård och omsorg (IVO); 2014.

På vilken nivå inom kommunen är kvinnofridssamordnaren placerad?

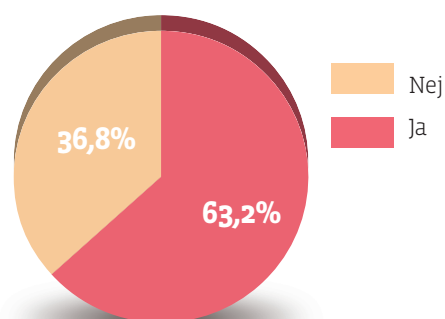

* Ett antal kommuner har svarat på denna fråga trots att de angett att de saknar samordnare. Dessa kommuner har rensats bort ovan. Antal svarande: 91

3.8 Nära fyra av tio saknar rutin för att ställa frågor om våld inom socialtjänsten

Många våldsutsatta kvinnor söker stöd och vård hos socialtjänst utan att ange våld som egentlig orsak. Därför är det av stor vikt att rutinmässigt ställa frågor om våld för att upptäcka utsattheten. Undersökningen visar dock att enbart fyra av tio (36,8 procent) kommuner har en vägledning eller motsvarande för att rutinmässigt ställa frågor om våld inom socialtjänstens olika verksamheter.

Har kommunen en vägledning eller motsvarande för att rutinmässigt ställa frågor om våld inom socialtjänstens olika verksamheter?

Antal svarande: 201

I Socialstyrelsens studie *Tack för att ni frågar*¹⁷ svarade 93 procent av 700 kvinnor som besökte barnmorske- och ungdomsmottagningar att de var positiva till att bli tillfrågade om våldsutsatthet. Idag är det upp till socialnämnden i varje kommun att avgöra när och hur personalen i nämndens verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna identifiera våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver stöd och hjälp¹⁸. Socialstyrelsen rekommenderar att även mödrhälsovården, psykiatrisk vård och barn- och ungdomspsykiatri ställer frågor på rutin för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet och har nyligen tagit fram en vägledning för det¹⁹.

17. *Tack för att ni frågar*, Stockholm: Socialstyrelsen; 2002

18. SOSFS 2014:4, *Föreskrifter och allmänna råd, Våld i nära relation*, Stockholm: Socialstyrelsen; 2014

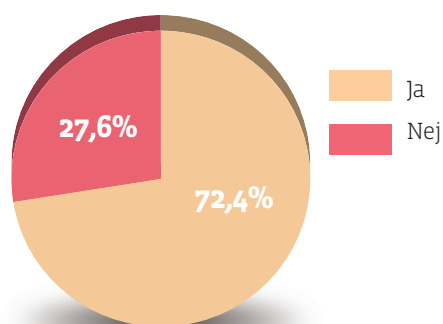
19. *Att vilja se, vilja veta och att våga fråga - vägledning för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet*, Stockholm: Socialstyrelsen; 2014

3.9 Sju av tio säkerställer att alla medarbetare har grundläggande kunskaper

Drygt sju av tio (72,4 procent) kommuner uppger att de säkerställer att alla medarbetare inom socialtjänsten har grundläggande kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det är positivt att grundkunskaperna är utbredda, eftersom det inte finns en enskilt utpekad enhet inom socialtjänsten som ansvarar för detta. Av kommenterarna framgår att ambitionerna varierar. Många kommuner har kurser för nyanställda, en del samarbetar med andra kommuner och i något fall sker vidareutbildningen på högskola. Många uppger att de har återkommande utbildningstillfällen. Våld i nära relationer ingår inte som obligatorisk kurs i socionomutbildningen, därför är det centralt att socialtjänsten själv ser till att den kompetensutvecklingen tillgodoses.

Säkerställer kommunen att alla medarbetare inom socialtjänsten har grundläggande kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

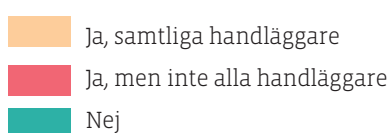
Antal svarande: 196

3.10 Två av tio kvinnofridshandläggare har gått fördjupade utbildningar

Att de handläggare som utreder behov hos våldsutsatta kvinnor och barn som upplevt våld och förövare har gått fördjupande utbildningar inom området är en förutsättning för att rätt stöd och insatser ska kunna ges. Undersökningen visar att i endast två av tio (23,5 procent) kommuner har samtliga handläggare med detta som arbetsområde gått fördjupande utbildningar om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I drygt sex av tio (63,5 procent) kommuner har vissa av dessa handläggare gått fördjupande utbildningar, men inte alla. I drygt var tionde (13 procent) kommun har handläggare som utreder våld inte gått någon fördjupande utbildning alls.

Resultaten är anmärkningsvärda. De handläggare som har ansvar för att utreda frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer måste ha fördjupade kunskaper inom ämnet. De kunskaper som handläggare har med sig från högskolan är inte på något sätt tillräckliga då ämnet inte ingår i socionomutbildningen.

Har handläggare som utreder behov hos våldsutsatta kvinnor och barn som upplevt våld och förövare gått fördjupande utbildningar om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

Antal svarande: 200

Unizon uppmanar Sveriges kommuner att:

► **Skriva in kvinnofrid som ett eget budgetområde i kommunens budget.**

Det måste finnas ekonomiska resurser till arbetet för att det ska genomföras.

► **Ta fram och tillämpa mätbara mål för kvinnofridsarbete i handlingsplaner för mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.**

För att veta om det arbete som genomförs uppfyller sitt syfte måste det finnas fastställda mål som går att utvärdera. Utvärderingar ska göras i samråd med inblandade parter så som kvinnojourer och tjej- och ungdomsjourer. Även exempelvis polis, skola, hälso- och sjukvården bör vara delaktiga eftersom de också är en del i stödkedjan.

► **Inrätta permanenta funktioner för kvinnofrid på minst förvaltningsnivå eller kommunövergripande nivå.**

Kvinnofridsamordnarnas funktion har visat sig vara en framgångsfaktor för kommunernas arbete med våld i nära relationer och bör därför permanentas istället för att finnas som projekt. För att undvika att arbetet blir personbundet bör kommunerna därtill ha en sammansättning av handläggare eller team som har kunskap i kvinnofrid.

► **Säkerställa att alla medarbetare och socialchefer har grundläggande kunskap om våld.**

Eftersom en våldsutsatt kvinna, hennes barn och förövare kan ha kontakt med socialtjänst av andra angivna skäl än våld så är det viktigt att oavsett om personalen arbetar med äldreomsorg, funktionsnedsättning eller ekonomiskt bistånd kan identifiera varningstecken om våld.

► **Ha vägledning för att rutinmässigt ställa frågor om våld inom socialtjänstens olika verksamheter.**

Många våldsutsatta kvinnor söker stöd och skydd hos socialtjänst utan att ange våld som egentlig orsak. För att upptäcka dessa är det avgörande att rutinmässigt ställa frågor om våld och ha en vägledning kring det.

► **Garanterat att handläggare med särskilt utredningsansvar för våldsutsatta kvinnor, barn och förövare, gått vidareutbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.**

Det är rättsosäkert att den person inom socialtjänst som ska vara specialist på området inte har fördjupad kunskap om våld.

Källförteckning

Anvisningar för blanketten Ansökan om utvecklingsmedel för att kvalitetsutveckla socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer, Dnr 12341/2012, Socialstyrelsen; 2012

Anvisningar för kommuner och stadsdelsförvaltningar som söker medel för 2013 för att kvalitetsutveckla socialtjänstens arbete för våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare, Dnr 6.2.4-53074/2012, Socialstyrelsen; 2012

Anvisningar för kommuner och stadsdelsförvaltningar som söker medel för 2014 för att kvalitetsutveckla socialtjänstens arbete för våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat/utsatts för våld och våldsutövare, Dnr 39428/2013, Socialstyrelsen; 2013

Att vilja se, vilja veta och att våga fråga – vägledning för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet, Stockholm: Socialstyrelsen; 2014

Barn som bevittnat våld mot mamma – en studie om kvinnor och barn som vistas på kvinnojourer i Göteborg, Almqvist, K & Broberg, A, Göteborg; Göteborg stad: 2004

Beskrivning och utvärdering av ideella kvinnojourer, Karolinska Institutet: 2010

Brott i nära relationer, Stockholm: Brottsförebyggande rådet; 2014:8

Folkhälsan i Sverige, årsrapport 2013, Stockholm: Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten; 2013

Fristad från våld, Stockholm: Socialstyrelsen; 2013

Hjältar och monster, Stockholm: Ungdomsstyrelsen; 2013

Kvinnofridsamordnare – utredning av en nyckelfunktion, 2014:13, Stockholm: Länsstyrelsen Stockholm; 2014

SOSFS 2014:4, Föreskrifter och allmänna råd, Våld i nära relation, Stockholm: Socialstyrelsen; 2014

SOU 1995:60 Kvinnofrid. Betänkande av kvinnovåldskommissionen

Skyddat boende för våldsutsatta personer 2011:6, Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län; 2011

Tack för att ni frågar, Stockholm: Socialstyrelsen; 2002

Våld och hälsa. En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa. Uppsala; Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK: 2014

Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld – Alla kommuners ansvar. Stockholm; Socialstyrelsen och Länsstyrelserna: 2009

Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, Slutrapport från en nationell tillsyn 2012–2013, Inspektionen för vård och omsorg (IVO): 2014

Ranking för Sveriges kommuner

1	Ronneby kommun	Blekinge län
2	Växiö kommun	Kronobergs län
3	Lerums kommun	Västra Götalands län
4	Skellefteå kommun	Västerbottens län
5	Nyköpings kommun	Södermanlands län
6	Kristianstads kommun	Skåne län
6	Trollhättans stad	Västra Götalands län
8	Falköpings kommun	Västra Götalands län
9	Karlstads kommun	Värmlands län
10	Katrineholms kommun	Södermanlands län
11	Västerås stad	Västmanlands län
12	Hallstahammars kommun	Västmanland
12	Kiruna kommun	Norrbottnens län
12	Malmö stad	Skåne län
12	Mjölby kommun	Östergötlands län
12	Uppsala kommun	Uppsala län
17	Gotlands kommun	Gotlands län
17	Hörby kommun	Skåne län
17	Kristinehamns kommun	Värmlands län
20	Varbergs kommun	Hallands län
21	Ale kommun	Västra Götalands län
21	Alingsås kommun	Västra Götalands län
21	Hässleholms kommun	Skåne län
21	Kalix kommun	Norrbottnens län
21	Skövde kommun	Västra Götalands län
26	Borås kommun	Västra Götalands län
26	Norsjö kommun	Västerbottens län
26	Stockholms stad	Stockholms län
29	Herrljunga kommun	Västra Götalands län
29	Mölnåls kommun	Västra Götalands län
31	Rättviks kommun	Dalarnas län
32	Håbo kommun	Uppsala län
32	Marks kommun	Västra Götalands län
34	Danderyds kommun	Stockholms län
34	Gullspångs kommun	Västra Götalands län
34	Simrishamns kommun	Skåne län
34	Skurups kommun	Skåne län
34	Staffanstorps kommun	Skåne län
34	Sundbybergs stad	Stockholms län
34	Säters kommun	Dalarnas län
34	Örkelljunga kommun	Skåne län
42	Nybro kommun	Kalmar län
43	Vimmerby kommun	Kalmar län
44	Bergs kommun	Jämtlands län
44	Sjöbo kommun	Skåne län
46	Botkyrka kommun	Stockholms län
46	Gävle kommun	Gävleborgs län
46	Hammarö kommun	Värmlands län
46	Huddinge kommun	Stockholms län
46	Hudiksvalls kommun	Gävleborgs län
46	Luleå kommun	Norrbottnens län
46	Tyresö kommun	Stockholms län
46	Östersunds kommun	Jämtlands län
54	Fagersta kommun	Västmanlands län
54	Kungsbacka kommun	Hallands län
54	Svenljunga kommun	Västra Götalands län
54	Umeå kommun	Västerbottens län
54	Örebro kommun	Örebro län
59	Grums kommun	Värmlands län
59	Nacka kommun	Stockholms län

59	Orust kommun	Västra Götalands län
59	Partille kommun	Västra Götalands län
59	Svalövs kommun	Skåne län
59	Trelleborgs kommun	Skåne län
65	Bodens kommun	Norrbottnens län
65	Hallsbergs kommun	Örebro län
65	Vänersborgs kommun	Västra Götalands län
65	Åre kommun	Jämtlands län
69	Bjuvs kommun	Skåne län
69	Flens kommun	Södermanlands län
69	Göteborgs stad	Västra Götalands län
69	Pajala kommun	Norrbottnens län
69	Uddevalla kommun	Västra Götalands län
74	Borgholms kommun	Kalmar län
74	Forshaga kommun	Värmlands län
74	Gislaveds kommun	Jönköpings län
74	Köpings kommun	Västmanlands län
74	Nykvarns kommun	Stockholms län
74	Vansbro kommun	Dalarnas län
74	Vännäs kommun	Västerbottnens län
74	Ängelholms kommun	Skåne län
82	Degerfors kommun	Örebro län
82	Piteå kommun	Norrbottnens län
82	Söderhamns kommun	Gävleborgs län
82	Södertälje kommun	Stockholms län
82	Åstorps kommun	Skåne län
87	Höganäs kommun	Skåne län
87	Mullsjö kommun	Jönköpings län
87	Värnamo kommun	Jönköpings län
90	Heby kommun	Uppsala län
90	Jönköpings kommun	Jönköpings län
90	Linköpings kommun	Östergötlands län
90	Smedjebackens kommun	Dalarnas län
90	Örnsköldsviks kommun	Västernorrlands län
95	Arboga kommun	Västmanlands län
95	Mariestads kommun	Västra Götalands län
95	Tjörns kommun	Västra Götalands län
98	Gnesta kommun	Södermanlands län
98	Härnösands kommun	Västernorrlands län
98	Gnosjö kommun	Jönköpings län
98	Lindesbergs kommun	Örebro län
98	Markaryds kommun	Kronobergs län
98	Olofströms kommun	Blekinge län
98	Vingåkers kommun	Södermanlands län
98	Ljusdals kommun	Gävleborgs län
98	Sollentuna kommun	Stockholms län
98	Upplands Väsby kommun	Stockholms län
108	Järfälla kommun	Stockholms län
108	Solna stad	Stockholms län
108	Vara kommun	Västra Götalands län
108	Värmdö kommun	Stockholms län
108	Ätvidabergs kommun	Östergötlands län
113	Bromölla kommun	Skåne län
113	Båstads kommun	Skåne län
113	Finspångs kommun	Östergötlands län
113	Lessebo kommun	Kronobergs län
113	Lidingö Stad	Stockholms län
118	Töreboda kommun	Västra Götalands län
119	Falu kommun	Dalarnas län
119	Götene kommun	Västra Götalands län
119	Haninge kommun	Stockholms län
119	Helsingborgs kommun	Skåne län
119	Landskrona kommun	Skåne län
119	Ljungby kommun	Kronobergs län
119	Melleruds kommun	Västra Götalands län
126	Falkenbergs kommun	Hallands län
126	Nordmalings kommun	Västerbottnens län
128	Filipstads kommun	Värmlands län
128	Kungsörs kommun	Västmanlands län
130	Älmhults kommun	Kronobergs län
131	Västerviks kommun	Kalmar län

131	Åmåls kommun	Västra Götalands län
133	Aneby kommun	Jönköpings län
133	Kumla kommun	Örebro län
133	Storumans kommun	Västerbottens län
133	Sundsvalls kommun	Västernorrlands län
133	Ånge kommun	Västernorrlands län
138	Arjeplogs kommun	Norrbottnens län
138	Hultsfreds kommun	Kalmar län
140	Laxå kommun	Örebro län
140	Osby kommun	Skåne län
140	Sorsele kommun	Västerbottens län
140	Strängnäs kommun	Södermanlands län
140	Tidaholms kommun	Västra Götalands län
140	Timrå kommun	Västernorrlands län
140	Täby kommun	Stockholms län
140	Vetlanda kommun	Jönköpings län
148	Tranås kommun	Jönköpings län
149	Askersunds kommun	Örebro län
149	Haparanda stad	Norrbottnens län
149	Hjo kommun	Västra Götalands län
149	Salems kommun	Stockholms län
149	Tierps kommun	Uppsala län
154	Härryda kommun	Västra Götalands län
154	Tomelilla kommun	Skåne län
154	Österåkers kommun	Stockholms län
157	Arvidsjaurs kommun	Norrbottnens län
157	Burlövs kommun	Skåne län
157	Norrköpings kommun	Östergötlands län
157	Perstorps kommun	Skåne län
157	Storfors kommun	Värmlands län
157	Vadstena kommun	Östergötlands län
163	Ludvika kommun	Dalarnas län
164	Norrtälje kommun	Stockholms län
164	Sandvikens kommun	Gävleborgs län
164	Övertorneå kommun	Norrbottnens län
167	Hedemora kommun	Dalarnas län
168	Essunga kommun	Västra Götalands län
168	Sölvesborgs kommun	Blekinge län
170	Sotenäs kommun	Västra Götalands län
170	Sunne kommun	Värmlands län
172	Karlskoga kommun	Örebro län
173	Avesta kommun	Dalarnas län
173	Hagfors kommun	Värmlands län
173	Årjängs kommun	Värmlands län
176	Hylte kommun	Hallands län
176	Lomma kommun	Skåne län
176	Mora kommun	Dalarnas län
176	Mönsterås kommun	Kalmar län
180	Surahammars kommun	Västmanlands län
181	Ekerö kommun	Stockholms län
182	Eksjö kommun	Jönköpings län
182	Lekebergs kommun	Örebro län
182	Lysekils kommun	Västra Götalands län
182	Strömstads kommun	Västra Götalands län
186	Nordanstigs kommun	Gävleborgs län
187	Malå kommun	Västerbottens län
187	Svedala kommun	Skåne län
187	Uppvidinge kommun	Kronobergs län
187	Vallentuna kommun	Stockholms län
191	Karlsborgs kommun	Västra Götalands län
191	Orsa kommun	Dalarnas län
193	Eda kommun	Värmlands län
193	Ljusnarsbergs kommun	Örebro län
195	Karlshamnns kommun	Blekinge län
196	Klippans kommun	Skåne län
196	Ydre kommun	Östergötlands län
198	Norbergs kommun	Västmanlands län
199	Älvdalens kommun	Dalarnas län
200	Valdemarsviks kommun	Östergötlands län

Metod för rangordning

Kommunernas svar har betygssatts och utifrån betygen har en rangordning gjorts. En kommun som har fått bra betyg behöver inte nödvändigtvis vara en kommun som i alla avseenden har ett väl utvecklat arbete med kvinnofrid. Betygen fungerar dock som en indikator på i vilken utsträckning en kommun använder sig av olika styrmedel, policys och insatser för att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Kommuner som svarat på färre än tolv frågor har tagits bort ur rangordningen, men deras svar ingår i redovisningen av svaren på respektive fråga i rapporten. Maxbetyg på ett enskilt svarsalternativ är fyra poäng. Minimipoäng på respektive fråga är noll poäng och de kommuner som helt låtit bli att svara på en fråga har fått noll poäng för den frågan. De kommuner som svarat på alla 32 poänggivande delfrågor får sin totala poäng dividerad med 32.

De kommuner vars svar visar att kommunen inte har någon anläggning eller verksamhet som en specifik fråga avser eller har fått dessa frågor borttagna från sammanställningen. En kommun som efter sådan justering exempelvis har svarat på 30 av 32 frågor får sin totalpoäng dividerad med 30.

Betygskriterier

1. Vilka av följande funktioner har kommunen inom området mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer?

Kvinnofridsteam- 2p

Projektanställd kvinnofridssamordnare (arbetar i första hand övergripande)- 2p

Tillsvidareanställd kvinnofridssamordnare (arbetar i första hand övergripande)- 3p

Kvinnofridshandläggare (arbetar i första hand med enskilda ärenden)- 1p

2. På vilken nivå inom kommunen är kvinnofridssamordnaren placerad?

Kommunövergripande nivå- 4p

Förvaltningsnivå- 2p

Enhetsnivå- 1p

3. Vad av följande gäller för kommunens arbete med mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer?

Det finns mätbara mål för arbetet- 2p

Det finns en politiskt beslutad handlingsplan eller motsvarande- 1p

Det finns öronmärkta medel avsatta för kommunens eget arbete- 2p

Intern utvärdering av kommunens arbete inom området har gjorts under de senaste fyra åren- 2 p

4. Finns skriftliga överenskommelser mellan socialnämnden och lokal eller näriliggande ideell jour av följande typ? Poäng ges för kvinnojour respektive tjej eller ungdomsjour.

Ja, och finansiering finns inskrivet i överenskommelsen- 3p

Ja, överenskommelse finns men finansiering finns INTE inskrivet- 1p

Nej, ingen skriftlig överenskommelse finns- 0p

5. För hur långa perioder tar kommunen inriktningsbeslut eller motsvarande om finansiering till ideella kvinnojourer och tjej eller ungdomsjourer? Poäng ges för kvinnojour respektive tjej eller ungdomsjour.

Mindre än 1 år- 0p

1 år- 1p

2 år- 3p

3 år eller längre- 4p

Kommunen finansierar ingen jour av denna typ- 0p

6. Har ni under de senaste fyra åren, utifrån egna eller andras underlag, analyserat förekomsten av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i kommunen?

Ja- 2p

Nej- 0p

7. Vilka av följande insatser erbjuder kommunen våldsutsatta personer?

Skyddat boende:

Ja- 2p

Nej- 0p

8. Har kommunen beredskap (genom egen eller annans verksamhet) att ge stöd och skydd som beaktar särskilda behov för följande personer?

Kvinnor med funktionsnedsättning- 1p

LHBTQ- personer- 1p

Kvinnor över 65 år- 1p

Kvinnor utan permanent uppehållstillstånd, såsom asylsökande, papperslösa- 1p

Personer utsatta för hedersrelaterat våld- 1p

Barn som upplevt våld- 1p

Kvinnor med missbruk- 1p

9. Ger kommunen våldsutsatta vuxna stöd i att få tillgång till permanent bostad?

Ja- 3p

Nej- 0p

10. Har kommunen under de senaste fyra åren genomfört regelbundna aktiviteter med syfte att förändra attityder och värderingar kring genus och våld?

Ja- 3p

Nej- 0p

11. Genomför kommunen särskilda åtgärder för att motivera förövare till deltagande i beteendeförändrade insatser?

Ja, och en modell används för detta- 3p

Ja, men någon modell används inte- 2p

Nej- 0p

12. Har kommunen en aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende?

Ja- 3p

Nej- 0p

13. Under vilka förutsättningar beviljar ni insatser till barn under 18 år som upplevt våld mot närstående och som har två vårdnadshavare?

Insats ges endast om båda vårdnadshavarna godkänner- 0p

Insats ges även om bara en vårdnadshavare godkänner- 2p

14. Har kommunen en vägledning eller motsvarande för att rutinmässigt ställa frågor om våld inom socialtjänstens verksamheter?

Ja- 3p

Nej- 0p

15. Säkerställer kommunen att alla medarbetare på socialtjänsten har grundläggande kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

Ja- 3p

Nej- 0p

16. Har handläggare som utreder behov hos våldsutsatta vuxna och barn som upplevt våld och förövare gått fördjupande utbildningar om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

Ja, samtliga handläggare- 3p

Ja, men inte alla handläggare- 2p

Nej- 0p

17. Har socialchef eller motsvarande gått utbildning kring mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer?

Ja, fördjupad utbildning- 3p

Ja, grundläggande utbildning- 2p

Nej- 0p

I Kvinnofridsbarometern undersöker Unizon för första gången kommunernas ambitionsnivå och verksamhet i arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Vi har rankat kommunerna och skickar med en lista på uppmaningar för ett bättre kvinnofridsarbete.

Undersökningen omfattar rutiner och handlingsplaner, utbildning och mandat, samt hur kvinnofridsarbetet är organiserat. Vi tittar också på faktisk verksamhet; stöd och skydd för våldsutsatta kvinnor och barn, förebyggande arbete, såväl som insatser riktade till förövare.

Våldet pågår dagligen ute i landets 290 kommunerna. I varenda kommun, från Kiruna i norr till Trelleborg i söder, finns det män som hotar, kränker och misshandlar kvinnor i sin närhet. I varenda kommun finns hem i vilka barn tvingas uppleva pappas våld mot mamma.

Vår förhoppning är att Kvinnofridsbarometern ska vara till hjälp för att synliggöra både förbättringsområden och goda exempel för att föra kvinnofridsarbetet framåt.

Unizon samlar över 120 av landets kvinnojourer, tjejjourer och andra stödverksamheter som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld.

www.unizon.se